Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ,
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

47 йил чиқиши
№ 192 (13.148).
18 АВГУСТ 1965 йил
ЧОРШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

БУГУН — СССР ҲАВО ФЛОТИ КУНИ

Суратда: республикамиз гражданҳаво флоти лочинлари (чапдан) Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати, учувчи кема командири Т. Хўжаев ва штурман В. Калабушкин ўртоқлар

А. Тўраев фотоси.

СССР МУДОФАА МИНИСТРИНИНГ БУЙРУҒИ

1965 йил 18 август № 241 Москва шаҳри

Ҳарбий ва граждан авиациясининг учувчилари ва штурманлари, инженер ва техниклари, мутахассислари, авиация саноатининг ходимлари, ДОСААФ спортчи авиаторлари ўртоқлар!

Авиация ветеранлари ўртоқлар!

Солдат ва матрос, сержант ва старшина, офицер, генерал ва адмирал ўртоқлар!

Бугун бизнинг халқимиз ва унинг шавкатли Қуролли Кучлари традицион байрам — СССР Ҳаво Флоти кунини нишонламоқдалар.

Шонли Қуролли Кучларимизнинг барча жангчилари каби авиаторлар ҳам ўтган урушда социалистик Ватанга фидокорона садоқат, оммавий қаҳрамонлик намуналарини кўрсатдилар ва душман устидан ғалаба қозониш ишига муносиб ҳиссаларини қўшдилар. Қуролли Кучлар авиациясининг шахсий состави урушдан кейинги йилларда ўзларининг жанговар маҳоратларини, сиёсий тайёргарликларини тинмай такомиллаштириб келмоқда, юксак даражада ҳушёрлик кўрсатмоқда, коммунизм қураётган халқимизнинг тинчлиги ва хавфсизлиги ишини сергаклик билан қўриқламоқда.

Граждан авиацияси ва авиация саноатининг ходимлари, ДОСААФ спортчи авиаторлари СССР Ҳаво Флоти кунини янги муваффақиятлар билан кутиб олдилар.

Совет авиацияси халқимизнинг севикли фарзанди, космонавтика бешиги бўлиб, ҳақли суратда Советлар мамлакатининг ифтихоридир.

СССР ва социалистик ҳамдўстликдаги барча мамлакатлар қудратининг ўсаётганлиги, революцион ишчи ва миллий озодлик ҳаракатининг муваффақиятлари ер юзидаги соф виждонли кишиларнинг ҳаммасини қувонтирмоқда, тинчлик ва социализм душманлари қароргоҳини дарғазаб қилиб, жон талвасасига солмоқда.

Америка империалистлари хатарли иғвогарлик ва ҳарбий авантюралар йўлига очиқдан-очиқ ўтиб олдилар. Бу эса Совет Армияси ва Флотининг барча жангчиларидан, шунингдек жангчи авиаторлардан уруш оловини ёқувчиларнинг кирдикорларини доим кузатиб туришни, ҳар қандай агрессорни қақшатқич тор-мор келтириш учун шай бўлиб туришни талаб қилади.

Ҳарбий ва граждан авиациясининг шахсий составини, авиация саноатининг ходимларини, спортчи авиаторларни, совет авиациясининг ветеранларини умумхалқ байрами — СССР Ҳаво Флоти куни билан табриклайман ва қутлайман ҳамда авиациямизни ривожлантиришда ва ҳозирги замон авиация техникасини эгаллашда бундан буён ҳам муваффақиятларга эришувларини тилайман.

СССР Ҳаво Флоти кунини нишонлаш учун **БУЮРАМАН:**

Бугун, 18 август маҳаллий вақт билан соат 21 да Ватанимизнинг пойтахти Москвада, иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида ва қаҳрамон шаҳарларда тўплардан бир йўла йигирма марта ўқ узиб салют берилсин.

Яшасин бизнинг улуғ Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи!

Яшасин шавкатли совет Ҳаво Флоти!

Яшасин барча ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси — шонли Ленин партияси!

СССР мудофаа министри
Совет Иттифоқи маршали
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

ВАТАН ОЛДИДАГИ МУҚАДДАС БУРЧИМИЗ

ЎЗБЕКИСТОННИНГ БАРЧА ПАХТАКОРЛАРИГА ОЧИҚ ХАТ

Сув ниҳоятда танқис бўлган, мисли йўқ даражада оғир келган мана шу йилнинг машаққатлари ва ғашвишлари совет кишисига зийнат бўлган барча энг яхши фазилатларни: умумий ишдан астойдил манфаатдорликни, фидокорликни, ўз меҳнати учун юксак даражада масъулият сезиш туйғусини, ижодий ғайратни, Ватанимизнинг кўркига кўрк, бойлигига бойлик қўшиш иштиёқини пахтакорларнинг қалбларида жўштириб юборди. Бинобарин, биз ҳозирги кунда комил ишонч билан айта оламизки, табиат кучлари билан беллашувда совет деҳқони ғолиб чиқмоқда. Шунинг учун ғолиб чиқмоқдаки, энди у ўтмишдагиси сингари якка-ёлғиз эмас, колхоз ва совхозларни қудратли техника, улкан химия билан, илғор фан ва энг яхши тажриба ютуқлари билан қуроллантирган бутун мамлакат унинг қўлтиғига кириб суянчиқ бўлмоқда.

Мана шу машаққатли йилда, пахта учун кескин кураш олиб борилаётган мана шу ойларда биз КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларининг донологини, совет халқлари улуғ қардошлигининг, социалистик миллатлар бузилмас дўстлигининг самараларини, қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш тўғрисида, ер меҳнаткашлари ҳақида партиямиз Марказий Комитети билан ҳукуматимиз қилаётган битмас-туганмас ғамхўрликни айниқса яққол сездик. Сув танқислигига қарши курашмоқ учун давлатимиз Ўзбекистон далаларига қўшимча равишда кўплаб техника, минерал ўғит, ҳосилни ҳимоя қилувчи химиявий воситалар юборди. Янги сунъий денгизларни, каналларни ва коллектор-ариқлар шохобчасини қуриш суръатлари кучайтирилди. Колхоз ва совхозларнинг ўз кучлари билан ниҳоятда катта кўламдаги ишлар бажарилди. Экинларни суғоришнинг имкони бўлган ҳамма манбаларидан фойдаланиш учун хўжаликлар 15 мингдан ортиқ насос ўрнатганликларини, неча юз километр узунликдаги ариқларнинг бетига бетон қоплаганликларини, областлар, районлар, хўжаликлар ўртасида ва хўжаликларнинг ичида сувдан навбатма-навбат фойдаланиш тартибини жорий қилганликларини, ғўзага кеча-кундуз сув тарашни ва суғорилаётган пайкаллардан узлуксиз кўз-қулоқ бўлиб туришни йўлга қўйганликларини айтиш кифоя.

Ана шу қаҳрамонона меҳнатнинг самараларини эндиликда ҳар бир киши кўриб турибди, бўлиқ ғўзалар, бинога келаётган ҳар кўсак, далаларда тўпланаётган чинакам мўл «оқ олтин» ҳосили ҳар бир кишига қувонч бахш этмоқда.

Бутун мамлакат, бутун совет халқи биз, пахтакорларнинг ана шу қувончимизга қўшилмоқда, зотан пахта давлатга худди пўлат, нефть, ғалла сингари керакли нарсадир. Ватан пахтакорнинг меҳнатини юксак даражада қадрламоқда. Пахта етиштириб давлатга сотишни кўпайтиришдан колхоз ва совхозларнинг моддий манфаатдорлигини ошириш тўғрисида СССР Министрлар Советининг қабул қилган қарори бунинг янги бир ифодасидир. Бу ажойиб қарор колхоз қишлоқлари ва совхоз посёлкаларида, ҳар қайси бригадада, ҳар бир пахтакорнинг оиласида зўр шоду хуррамлик билан кутиб олинди. Пахтанинг ялпи ҳосилини кўпайтириш, юқори сифатли пахта етиштириш ғамини ейдиган хўжаликларнинг ҳаммаси қўшимча даромадга эга бўлади.

Биз фақат биргина мисол келтирмоқчимиз. Ҳукуматнинг янги қарори Фарғона область, Поп районидаги Ленин номли колхозга шу мавсумнинг ўзидаёқ қандай манфаат келтиражаги ҳисоблаб кўрилди. Кейинги уч йил ичида бу колхоз биринчи, иккинчи, учинчи сорт пахтадан йилига ўрта ҳисобда 5.392 тонна етиштирган. Бу йилги мажбурияти — 6.650 тонна. Бинобарин, биринчи, иккинчи, учинчи сорт пахтани 1.258 тонна кўпайтиради. Ўртача харид нархларига қўшиб бериладиган эллик процент устама мукофотнинг ўзидан 337 минг сўм фойда кўради. Ҳар гектар пахтазордан олинадиган даромад 198 сўм, меҳнатга лаёқатли бир киши ҳисобига етиштириладиган пахта эса пул ҳисобида 280 сўмлик кўпаяди. Шу жумладан ҳар бир колхозчининг шахсий йиллик даромади 140 сўм ошади. Давлат пахтакорларнинг ҳалол меҳнатини ана шундай саховат билан рағбатлантирмоқда!

Яқинда биз кенгашиб олмоқ учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетига тўпландик. Қандай қилсак, партия ва ҳукуматнинг янги ғамхўрлигига яхшироқ ва муносиброқ жавоб қайтарган бўламиз, пахта теримига тайёргарликни тезроқ туғаллаймиз, пахта сифатини тезроқ оширамиз, пахта теримида техникадан ва ишчи кучларидан тўлароқ фойдаланамиз, келаётган йиғим-терим мавсумида қатнашувчи ҳар бир кишининг манфаатдорлигини кучайтирамиз, деб гаплашиб олдик. Бу — ҳозир энг муҳим, энг асосий масаладир.

Пахтакор йил — ўн икки ой шу мавсумга ҳозирлик кўради, йил — ўн икки ой ўз даласида ҳормай-толмай меҳнат қилади. Йиғим-терим — пахтачиликда энг масъулиятли палла. Деҳқон ерни шудгорлаётганда ҳам теримни ўйлайди, ерга чигит тикаётганда ҳам теримни ўйлайди, ғўзани суғорганида, парвариш қилганида, озиқлантирганида ҳам теримни ўйлайди. Деҳқоннинг йил — ўн икки ой тўккан пешана тери йиғим-терим даврида унга дурғавҳар бўлиб қайтади. Деҳқон йил — ўн икки ой бетиним қилган меҳнатининг ҳадясини теримда кўради.

Терим ҳам қувонч, ҳам ташвиш, ҳам ғайрат, ҳам ғалаба келтиради. Лекин серғайрат, тадбиркор, чаққон кишиларгина теримда ғалабага ёр бўлади. Терим ялқовларни, дангасаларни, лапашангларни ёқтирмайди. Маълумотдаги рақамлар кетидан қувиб, ҳовлиқадиган кишиларни ҳам доғда қолдиради. Терим чаноқлардан хом пахтани суғуриб олаётган, ифлос пахта тераётган, ҳўл пахта топшираётган кишиларга қаттиқ панд бериб қўяди. Терим ишни ҳаво айнийдиган, совуқ тушиб қоладиган кезларгача чўзиб юборувчи сусткашлар билан чиқиша олмайди.

Бундан буён бир умрга шундай шиор ташлаймиз:

— Агар сен ҳақиқий, жонкуяр пахтакор бўлсанг — ҳаво айнийдиган кезларгача бир чигит пахтани ҳам чаноғида қолдирма!

— Агар сен ҳақиқий, жонкуяр пахтакор бўлсанг — ҳосилнинг асосий қисмини сентябрь—октябрда топшириб қўй. Шуни унутмагинки, бу ишинг ўзингга ҳам, давлатга ҳам фойдали. Энг пишиқ газлама совуқ тушгунча териб олинадиган пахтадан чиқади!

— Агар сен ҳақиқий, жонкуяр пахтакор бўлсанг — ҳамма пахтангни отбор сортлар билан топшир!

— Агар сен ҳақиқий, жонкуяр пахтакор бўлсанг — техниканинг умрини бир лаҳза ҳам бекор ўтказма. Техника сенинг қанотинг, пўлат қўлинг эканлигини билиб қўй!

— Агар сен ҳақиқий, жонкуяр пахтакор бўлсанг — ҳар куни нормангни ошириб бажаришга ҳаракат қил!

Қадрдон дўстимиз! Теримга саноқли кунлар қолди, шунинг учун далангга яна бир карра разм сол. Текшириб кўргинчи — ҳужумга ҳамма нарса тахтмикин:

— Пахта териш комбайнлари билан тирков аравачалари, кўрак узиш машиналари билан кўсак чувиш машиналари, юк ортувчи механизмлар билан сушилкалар ишга шай қилиб қўйилганми?

— Хирмон жойлар тартибга солинганми, майдончаларга асфальт ётқизилганми, айвонлар қурилганми?

— Шох йўллар, кўприклар ва кўчалар катта карвоннинг ўтишига тахт қилиб қўйилганми?

— Дала шийпонлари яхшилаб жиҳозланганми, умумий овқатланиш йўлга қўйилганми?

— Болали аёлларнинг ишлаши учун шарт-шароитлар муҳайё қилинганми, дала, мавсумий болалар ясли ва боғчалари ҳамма жойда ҳам борми?

— Терим кунларида бригадаларга маданий хизмат кўрсатиш учун қандай чоралар кўрилган?

Ҳамма иш одамларнинг кайфиятига боғлиқ. Машина яхши созланган, туш пайтида лаззатли ва тўйимли таомлар тортилаётган, дала шийпони соя-салқин ва шинам қилиб қўйилган, кечқурун концерт ёки кинофильм қўйиб берилаётган, кўчма савдо ишлаб турган, яслиларда болалар яхши боқилаётган бўлса — теримчининг кўнгли тўқ бўлиб, ишдан бўлак нарсани ўйламайди. Буни унутиб қўйишга хеч кимнинг, колхоз ва совхоз раҳбарларининг ҳам, бошланғич партия ташкилотининг ҳам, касаба союзларининг ҳам, район ва область партия комитетларининг ҳам ҳақи йўқ. Одамга ғамхўрлик — ҳосилга ғамхўрликдир.

Республиканинг жанубий районларида яқин кунларда пахта терими бошланиб кетади. Қолган районлар теримга августнинг охири — сентябрнинг бошларида тушади. Терим бошлангунча қолган вақтни ҳозир кунлаб эмас, балки соатлаб ўлчаш керак. Ҳамманинг фикри-зикри ҳосил ғамида бўлиши лозим.

Баъзи район ва областларда пахта териш техникасининг ремонти ҳали тугалланмаганлигига хотиржам қараб туриб бўлмайди. Биз Сирдарё ва Тошкент, Сурхондарё ва Хоразм областларининг пахтакорларига мурожаат қиламиз, бу областларда минглаб машиналар ҳали ҳам устахоналарда ётибди. Биз хўжаликларни эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш борасида ўз бурчини тўлиқ адо этмаётган «Ўзсельхозтехника» ва республика Халқ хўжалиги кенгаши ходимларига мурожаат қиламиз. Биз янги ҳосилни қабул қилиб олишга тўла тайёргарлик кўриб қўймаган тайёрлов пунктлари ва пахта заводларининг коллективларига мурожаат қиламиз. Пахтага алоқаси бўлган ҳамма кишилар бир ёқадан бош чиқариб ишлаганлари тақдирдагина, теримнинг ҳамжиҳатлик билан конвейер усулида олиб борилишини, колхоз ва совхозлардаги барча куч ва воситалардан юксак даражада унумли фойдаланилишини, теримни пешма-пеш ўтказиш тартиби жорий қилинишини, давлат плани билан мажбуриятнинг тез бажарилишини таъминлаш мумкин ва керак.

Сўнгги йилларда пахтачиликда чинакам революция содир бўлмоқда. Дала ишларининг асосий оғирлиги машиналарнинг елкасига қўйилмоқда. Бундан биз ниҳоятда хурсандмиз. Аммо, техника тараққиётининг ҳамма имкониятларидан фойдаланяпмиз, деб бўлмайди. Биз етти йилликнинг якунловчи йили бўлган 1965 йил пахтачиликни, айниқса пахта терими сингари энг сермеҳнат ишни янада комплекс механизациялаштириш борасида бурилиш йили бўлиб қолмоғи керак, деган қарорга келдик.

Механизаторларимиз камида бир миллион тонна «оқ олтин»ни машиналарда териб олишга сўз берганликларидан ғоят мамнунмиз. Лекин ҳар бир кишига маълумки, бу йил республикамиз 3.650 минг тонна пахта етиштириши керак, бинобарин фақат ўз сўзининг удасидан чиқибгина қолмай, шу билан бирга етиштирилган пахтанинг тобора кўпроқ қисмини терим комбайнларида йиғиштириб олишга ҳаракат қиладиган азаматлар қандини ура берсин.

Калинин районидаги «Ленинизм» колхозида атиги бир неча йил муқаддам ҳосилнинг ўндан бир қисмигина машиналарда терилар эди. Ҳозир бу колхозда 27 та машина далага чиқишга шай бўлиб турибди. Ҳосилнинг қарийб 60 проценти шу машиналар ёрдамида терилиб, 32 минг сўмлик қўл меҳнати тежаб қолинади. Колхоз шаҳарликларни, студентларни, мактаб ўқувчиларини теримга жалб этишдан бутунлай воз кечди. Механик-ҳайдовчилар ҳар қайси машинанинг ўртача иш унумини ўтган мавсумдагига нисбатан 20 тонна кўпайтиришга бел боғлаб қўйишди. Механизаторлардан ўн киши ўз агрегатлари билан 130-140 тоннадан пахта териб бериш мажбуриятини олди.

Бу — бир хўжаликдан келтирилган мисол. Республикада ҳосилнинг асосий қисмини машиналарда териб олишга аҳд қилиб қўйган бутун-бутун районлар ва, ҳатто областлар бор. Ёш Сирдарё областидаги азамат механизаторларнинг ижодий ғайратини кўриб, ҳаммамиз чин кўнгилдан хурсанд бўлмоқдамиз. Бу йил областдаги «зангори кема»лар камида 60 процент ҳосилни териб олади. Қўриқ ерликлар гвардияси олға босмоқда. Комплекс механизация байроғи яхши, умидли қўлларда турибди ва қўриқ ер қаҳрамонларига чин юракдан зўр муваффақият тилаймиз.

Мана шу йиғим-терим кампаниясида республика далаларига 20 мингдан кўпроқ «зангори кема» чиқарилади. Ҳар қайси машина икки сменада ишлайдиган бўлиши, ҳар қайси агрегат 100 кишининг ишини қилиб берадиган бўлиши, машинада терилган пахтадан тоғ-тоғ хирмонлар вужудга келиши учун ҳамма чораларни кўрмоқ керак.

Юқори сортли пахта топширишдан бригада ва звеноларни моддий манфаатдор қилиш борасида Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел», Поп районидаги Ленин номли колхозларда ва республиканинг бошқа хўжаликларида ишлаб чиқилган тадбирлар диққатга сазовордир. Ана шу колхозларда ҳақ тўлашнинг қабул қилинган тартибидан ташқари биринчи, иккинчи ва учинчи сортлар учун, шунингдек ўтган уч йил ичида топширилган пахтанинг ўртача йиллик миқдоридан ташқари тайёрланадиган пахта учун процент ҳисобида тегишли устама мукофот бериш тартиби ўрнатилмоқда. Бу йилги йиғим-терим мавсуми пахтанинг юқори сифати учун курашни ёппасига қулоч ёздириш белгиси остида ўтсин. Машинада териладиган пахта сифатини айниқса ошириш зарур. Бизнинг шиоримиз шундай бўлиши керакки, Ватанга пахтанинг ўзи эмас, балки яхши пахта даркор!

Янгиер районидаги «Коммунизм» колхозининг пахтакорлари худди ана шундай шиорни майдонга ташладилар. Улар ўзларининг «Правда Востока» газетасида эълон қилинган мажбуриятларида бу йил биринчи сортлар билан пахта етиштиришни кескин кўпайтирамиз, саноатга нуқул юқори сифатли пахта берамиз, дедилар. Ҳозир ана шу ватанпарварлик ҳаракатининг ташаббускорлари ҳосилни машинада теришга тайёргарлик кўриш соҳасидаги тадбирларни қунт билан амалга оширмоқдалар. Республиканинг ҳамма районларидаги кўпгина колхоз ва совхозлар, минглаб пахтакорлар мирзачўлликлардан ибрат олиб, уларнинг ташаббусига қўшилдилар.

Пахта ғоят юқори сифатли бўлсин десак, ҳозир қўл қовуштириб ўтиришимиз керак эмас. Ҳамма пайкалларни қайта-қайта текшириб кўришимиз, бегона ўтни битта қолдирмай йўқотишимиз, сўнгги суғоришни моҳирлик ва уюшқоқлик билан ўтказишимиз, кеч амал олган ҳосил тугунчаларини тезроқ етиштириш ҳамда ҳар қайси пайкалда мўл ҳосил тўплаш учун қўшимча чораларни кўришимиз зарур.

Пахтаси машинада ва қўлда териладиган далаларни тўғри танлаб олишда, ғўза баргини ўз вақтида ва юқори сифатли қилиб тўктиришда гап кўп. Бу ишни кечиктириб юбориш ярамайди. Барг қотиб қолгандан кейин сепилган дори кўнгилдаги натижани бермайди.

Биз жанубий районлардаги хўжаликларнинг ғўза баргини сунъий усулда тўктиришни августнинг охирида бошлаб юбориш тўғрисидаги фикрларини тўғри деб ҳисоблаймиз. Сентябрнинг дастлабки кунлариданоқ дори сепадиган самолётлар ҳамма пахтазорлар тепасида учадиган бўлиши керак. Биз фақат машинада териладиган далаларнигина эмас, балки қўлда териладиган далаларни ҳам кўпроқ дорилаш тарафдоримиз. Республикадаги серҳосил хўжаликларнинг тажрибаси шуни кўрсатиб турибдики, бу усул теримни тезлаштиради, уни ҳаво очиқлигида, қисқа муддатда ўтказиб олишга имкон беради ва нобудгарчиликнинг олдини олади.

Пахта — ўзбек халқининг ифтихори, унинг барча қардош халқлар олдидаги интернационал бурчидир. Пахта — Ватанимизга ҳар қачонгидан ҳам зарур эканини, пахта Советлар Ватанимиз ва бутун социалистик ҳамдўстликнинг бойлигига бойлик, қудратига қудрат қўшишини чуқур англаб турибмиз. Бинобарин, биз пахтанинг бир граммини ҳам қўлдан бой бермаслигимиз шарт. Республикадаги бутун экин майдонида гектар бошига, ҳатто бир килограммдан пахтани бой бериб қўйсак, бу билан 11 миллион метрдан кўпроқ газламани бой берган бўламиз. Меҳнатимиз ва пешана теримиз билан етиштирилган ҳар бир грамм пахта — бизнинг шон-шарафимиздир, унга доғ туширма, азиз ўртоқ, уни оёқ остида увол қилиб қўйма!

Юракларимиздан яхши-яхши сўзлар отилиб чиқяпти. Лекин деҳқонларнинг эҳтиёжлари тўғрисидаги, пахтачиликнинг янада равнақ топиши ҳақидаги буюк ғамхўрлик учун партияга, ҳукуматга чексиз миннатдорлигимизни фақат сўз билан ифода этиш кифоя қилармиди. Туйғуларимизнинг, миннатдорчилигимизнинг энг яхши ифодаси — Ватан йўлида, КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорларини тезроқ бажариш йўлида, баракали хирмон йўлида фидокорона меҳнат қилишдир.

Биз ғайрат отига миндик. Ғайрат отига минганлар эса мўъжизалар яратишга қодирдирлар.

Бу йил ҳам пахта хирмонимиз мўл-кўл бўлишига, давлат тарозисига 3 миллион 650 минг тонна «оқ олтин» қўйилишига ишончимиз комил.

Илҳом билан меҳнат қилайлик, пахтакор дўстлар!

Мана шу улкан ҳужум арафасида биз такрор айтамизки:

— Ҳормангиз, меҳнаткаш деҳқонлар, хирмонингизга барака, азиз ўртоқлар!

Ю. АБДУРАҲМОНОВ — Қашқадарё область, Чироқчи районидаги «Коммуна» колхозининг раиси; **С. ОДИЛОВ** — Бухоро область, Қоракўл районидаги «Ўзбекистон» колхозининг раиси; **Б. ОМОНОВ** — Сурхондарё область, Сариосиё районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, **А. ОРТИҚОВ** — Тошкент область, Калинин районидаги «Ленинизм» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **Т. ОХУНОВА** — Тошкент область, Янгийўл районидаги Киров номли колхознинг бригада бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **И. БАКИРОВ** — Андижон область, Андижон районидаги «Ленинград» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **Н. БОЙМУРОДОВ** — Сурхондарё область, Жарқўрғон районидаги «Меҳнат — роҳат» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **М. ДАДАЖОНОВ** — Андижон область, Ленин районидаги Ильич номли колхоз комплекс механизация бригадасининг бошлиғи; **М. ЖАЛОЛОВ** — Андижон область, Бўз районидаги «Партия XX съезди» колхозининг бригада бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **М. ИКРОМОВ** — Андижон область, Наманган районидаги «Ленинград» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **Э. ЭРГАШЕВ** — Сурхондарё область, Денов районидаги «Ҳазорбоғ» совхозининг директори; **А. ҚАЛАНДАРОВ** — Қашқадарё область, Шаҳрисабз районидаги «Қизил юлдуз» колхозининг раиси, **Ш. ҚАҲҲОРОВ** — Самарқанд область, Нарпай районидаги К. Маркс номли колхоз раиси; **Ж. КЎЧИЕВ** — Сирдарё областидаги «Малик» совхозининг бригада бошлиғи; **Т. ЛАТИПОВ** — Сирдарё область, Янгиер районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **З. МАҚСУМОВ** — Тошкент областидаги «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозининг директори; **Р. И. МАМАТКАЗИН** — Фарғона область, Ўзбекистон районидаги «Қўқон» совхозининг директори; **К. НАЗАРОВ** — Самарқанд область, Пайариқ районидаги «Пайариқ» совхозининг директори; **А. ОДИЛОВ** — Фарғона область, Поп районидаги Ленин номли колхознинг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **З. СОБИРОВ** — Андижон область, Ленин районидаги «Правда Востока» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **У. САРИМСОҚОВ** — Андижон областидаги «Савай» совхозининг директори; **О. ТОШЕВ** — Қашқадарё областидаги «Партия XX съезди» совхозининг директори; **М. ТОПИБОЛДИЕВ** — Фарғона область, Бағдод районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси, Совет Иттифоқи Қаҳрамони; **А. ТИЛЛАБОЕВ** — Андижон область, Избоскан районидаги «Партия XX съезди» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **В. А. ТЮПКО** — Янгийўл районининг Калинин номли ва «Интернационал» колхозларидаги механизациялашган звенолар раҳбари, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган механизатор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **С. УСМОНОВ** — Сирдарё область, Ильич районидаги 6- совхоз директори; **С. УМАРОВ** — Бухоро область, Навоий районидаги «Нарпай» совхозининг директори; **С. ҲАМИДОВ** — Бухоро область, Ғиждувон районидаги «Гулистон» колхозининг раиси; **ХВАН МАН ГИН** — Тошкент область, Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; **А. ҲУСАНОВ** — Самарқанд область, Каттақўрғон районидаги Ленин номли колхозининг раиси; **И. ЮСУПОВ** — Хоразм область, Янгиариқ районидаги Аваз Ўтар ўғли номли колхоз бригада бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

СОВЕТ ШУНҚОРЛАРИНИНГ БАЙРАМИ

Ўзбекистон меҳнаткашлари қувончли байрам — СССР Ҳаво Флоти кунини тантанали суратда нишонлаяптилар. Ишчи клубларида ва маданият саройларида кечалар ўтказилди. Ҳарбий ва граждан учувчилар муборакбод қилинди. Тошкент тепловоз-вагон ремонти заводи, Чирчиқ электрохимия комбинати ва бошқа корхоналарнинг цехларида ўтказилган суҳбатлар вақтида авиацияни ривожлантиришда, космик фазони ўзлаштиришда Совет Иттифоқи эришган муваффақиятлар таъкидлаб ўтилди.

«СССР Ҳаво Флоти ҳафталиги»ни ўтказишда бутун мамлакатда бўлгани каби Ўзбекистон ДОСААФ ватанпарварлик мудофаа жамиятининг ташкилотлари ҳам иштирок этди. 17 август кечқурун Офицерлар уйи паркининг ёзги театрида республика пойтахти меҳнаткашлари вакилларининг, маҳаллий гарнизон жангчилари ва Граждан авиацияси Ўзбекистон территориал бошқармаси ходимларининг умумхалқ байрамига бағишланган йиғилиши бўлиб ўтди. (ЎзТАГ).

БУГУН — СССР ҲАВО ФЛОТИ КУНИ

ТИНЧ ОСМОН ПОСБОНЛАРИ

АВИАЦИЯ МАРШАЛИ С. И. РУДЕНКО БИЛАН СУҲБАТ

Традицион байрам — СССР Ҳаво флоти куни муносабати билан ТАСС мухбири мамлакат ҳарбий-ҳаво кучлари бош қўмондонининг биринчи ўринбосари, авиация маршали С. И. Руденко билан учрашди. Суҳбатда авиациянинг ҳозирги кундаги аҳволи тўғрисида гап борди.

Бизнинг ҳарбий-ҳаво кучларимиз фан ва техниканинг энг янги муваффақиятлари асосида ривожланиб бормоқда. Шу сабабли, аввало мен жанговар самолётларнинг ҳозирги имкониятлари тўғрисида, учувчиларнинг янада тезроқ, баландроқ, узоқроқ учиш керак, деган доимий интилишлари ҳақида гапириб беришингизни истар эдим.

— Дарҳақиқат, совет саноати, фани ва техникасининг энг янги муваффақиятлари бизнинг авиациямизга хизмат қилдирилмоқда. Мамлакатимиз армияга энг биринчи даражали реактив самолётларни бериб қўйибди. Учувчилар шу самолётларда энг мураккаб жанговар вазифаларни муваффақиятли бажаришлари мумкин. Қудратли авиацион ракета техникаси вужудга келтирилди. Ракеталарни кўтариб товуш тезлигидан кўра тезроқ учадиган қитъалараро самолётлар жуда катта масофаларни босиб ўта олади, ер куррасининг турли нуқталарида мўлжалга олинган жойларга ўз ракеталарини элтиб ташлай олади. Улар «осмон-ер» деган ракеталар билан, шу жумладан ядро заряди билан қуролланган. Бундай самолётлар бир неча юз километр узоқ масофаларда туриб агрессорга қақшатқич зарбалар бера олади. Демак, бу самолётлар душманнинг, ҳатто ҳаво ҳужумидан мудофаа зонасига кирмай туриб ҳам ўз вазифасини бажара олади.

Қирувчи самолётлар ҳам ўзгариб кетди. Кўпинча уларнинг тезлиги товуш тезлигидан қарийб уч баравар ошиқ бўлиб, соатига уч минг километрга етади. Лекин шу қирувчи самолётлар тўғрисида ҳозирги вақтда тўғри тасаввур ҳосил қилмоқ учун перехватчиклар деб аталган самолётлар тўғрисида гапириб ўтсак бўлади. Бу самолётлар ёмғирни ҳам, қор бўронини ҳам писанд қилмайди, ҳар қандай об-ҳаво шароитида, кечаю кундуз уча беради. Бу самолётларнинг тезлигини учиб бораётган снаряд тезлигига қиёс қилса бўлади. Бундай самолётларнинг ракета билан қиладиган ҳужуми том маъноси билан яшин тезлигидаги ҳужумдир. Бу ҳужумдан ҳеч бир душман қочиб қутула олмайди.

— Бу самолётлар қандай баландликда ҳаракат қилади!

— Улар ер тепасида ва яқиндагина бизнинг ажойиб синовчи учувчимиз, жаҳон рекордчиси Г. К. Мосолов биринчи бўлиб эришган баландликда ҳаракат қила беради.

— Сиз унинг 34.200 метр баландликка кўтарилиб, қўйган абсолют рекордини айтмоқчимисиз!

— Ҳа, шу рекордни айтаётибман. Аммо, шуни айтиш керакки, бундай баландлик ҳам биз учун охирги баландлик эмас...

Сўнгра, маршал шундай баландликларга самолётларнинг кўтарилиши учун конструкторлар ва саноатимиз ходимлари жуда катта қувватга эга бўлган двигателлар ўрнатилган самолётларни яратиб бердилар, бир қанча жуда мураккаб техникавий проблемаларни ҳал қилишга тўғри келди, чунки бундай самолётда учувчи алоҳида шароитда иш олиб боради. Жумладан, у ўзи учиб бораётган вақтда фақат асбоблар ёрдами билан кузатиб туриши мумкин.

— Кимки баланд учса, ўша енгиб чиқади, авиациянинг қонуни мана шу, деб давом қилди С. И. Руденко. — Лекин ҳозирги вақтда унчалик катта бўлмаган баландликларни ўзлаштириш учун ҳам қизғин техникавий кураш бормоқда.

Радиоэлектрониканинг энг янги воситалари самолёт бир неча юз километр олисда баланд учиб келаётганлигини бир нафасда билдиради. Аммо, шу самолётнинг ўзи ер «бағирлаб» пасайиб учса, мазкур асбоблар уни пайқай олмай қолади. Аниқроқ қилиб айтганда, самолёт мўлжалига етишига бир неча ўн километр қолганидагина, радиолокатор экранида пайдо бўлади. Унга қарши чора кўрмоқ учун бир-икки минут вақт қолади, холос. Осмондан бўлаётган ҳужумни самарали даф қилмоқ учун шу вақт ичида тайёргарлик кўришга улгуриш жуда қийин.

Шу сабабли, ҳозирги вақтдаги жанговар самолёт пастлаб учганида, ўзини яхши ҳимоя қила оладиган бўлиб қолди. Лекин бунинг ҳам ўзига яраша қийинчиликлари бор. Ҳавонинг ерга яқин қатламларидаги тиғизлик стратосферадаги тиғизликдан кўп баравар ошиқ бўлади. Ҳавонинг қаршилигини енгмоқ учун самолёт ва уни ясаш учун ишлатилган материаллар ниҳоят даражада мустаҳкам бўлиши лозим. Бундай шароитда учишни бошқариб бориш фавқулодда мураккаблашади, чунки ер жуда яқин турганлигини ҳамиша эсда тутиш керак бўлади. Салгина аниқсизликка йўл қўйиб бўлмайди. Учишни бошқаришни тўла равишда автоматлаштириш бундай ҳолда мутлақо зарур иш бўлиб қолади. Худди, шунингдек пастлаб учаётган самолётдан ўқ ёғдиришни автоматлаштирмоқ керак, чунки самолёт мўлжалланган нишоннинг устидан бир секунднинг саноқли ҳиссаси билан ҳисобланган ондагина ўтиб кетади.

— Ер куррасини самолётда ерга қўнмай учиб ўтиш проблемаси ҳозир ҳал қилинган, деб бўладими!

С. И. Руденко ерни бамисоли бир «золдир» деб атаган ва уни айланиб учиб ўтишни орзу қилган В. П. Чкаловни дарҳол эсга олади.

— Ҳа, ҳозир бу проблема ҳал бўлган, — деди маршал. — Ўттизинчи йилларда Чкаловнинг ва бошқа совет учувчиларининг СССРнинг шимолий соҳили бўйлаб учганликлари, айниқса Америкага учиб борганликлари авиациямизнинг тантанаси бўлган эди. Бу учишлар ҳақида бутун дунё қойил бўлиб гапирган эди. Ҳозир эса бундай учишлар ҳар кун такрорланадиган, оддий иш бўлиб қолди. Шундай самолётлар кўпки, агар уларга осмонда ёнилғи бериб турадиган аппаратлар ўрнатилса, бу самолётлар билан қўнмай туриб, ер атрофида бемалол айланиб чиқиш ва саёҳат қилиш мумкин.

Ҳаво-десант қўшинлари тўғрисида ва бу қўшинларнинг ҳозирги замон урушидаги роли тўғрисида гапириб беришингизни илтимос қилар эдим.

— Десантчиларнинг роли ва вазифалари ошиб кетди, деб ўйлайман. Ракета-ядро зарбалари ҳар қанча қақшатқич бўлмасин, жанг операциясининг муваффақиятини ердаги қўшинлар мустаҳкамлаб бериши лозим. Бу вазифани бажаришда эса ғоят эпчил бўлган десантчиларга ҳеч кимни таққослаб бўлмайди. Десантчилар ҳозирги замон талабларига мувофиқ қурол-яроғлар билан таъминланганлар. Ҳарбий маҳоратга келганда, буни уларнинг ўргангулик жойи йўқ деса бўлади. Уруш йилларида «осмон пиёдалари» ўзларининг юксак ҳарбий маҳоратларини, оммавий қаҳрамонликларини кўрсатдилар. Ҳарбий десант қўшинларининг шахсий состави ҳам мана шу традицияларда тарбияланмоқда.

Шу муносабат билан ҳарбий транспорт авиацияси тўғрисида бир-икки оғиз гапириб ўтиш керак. Энг янги самолётларга ва вертолётларга эга бўлган ҳарбий транспорт авиацияси фақат одамларнигина эмас, ҳаттоки, тўп-замбаракларни, баллистик ракеталарни, танкларни ва бошқа жанг техникасини узоқ масофаларга тез элтиб қўя олади. Бу эса десантчиларнинг кучини кўп марталаб оширади.

Автоматика ва радиоэлектрон техникаси кенг қўлланилаётганлиги самолётни бошқаришни соддалаштираётгандек, учувчи олдига қўйиладиган талабларни камайтираётгандек бўлиб кўриниши мумкин. Ҳақиқатан шундайми!

— Автоматика ва радиоэлектроника, — деди маршал, — ҳозирги вақтда самолётдаги ускуналарнинг ажралмас қисми бўлиб қолди. Шундай бўлиши мутлақо тўғри. Аммо, бу нарса учувчининг роли қандайдир энг оддий операцияларни бажаришдан иборат бўлиб қолганлигини, одам автоматга айланиб қолганлигини билдирмайди. Асло бундай эмас, ҳозирги вақтдаги ҳарбий учувчи, аввало авиация техникасини аъло даражада биладиган, муайян конкрет вазиятга қараб, бу техникадан яхши фойдалана оладиган мутахассисдир. Учувчилик билим юртлари ҳозирги вақтда олий инженерлик маълумотга эга бўлган учувчиларни ва штурманларни тайёрлаб бермоқдалар.

Учувчиларнинг жисмоний тайёргарлигига келганда, буни бўрттириб кўрсатишнинг ҳожати йўқ. Учувчилик билим юртларига сиҳат-саломатлиги нормал бўлган йигитлар қабул қилинади. Аммо, кейин ўқиш вақтида улар муттасил машқ ўтказиб, жуда яхши чиниқтирилади. Учиш тезлиги ғоят жадаллаштирилган вақтларда қирувчи-учувчи ўтаюкланишга бардош беришга мажбур бўлиб қолади, узоққа учадиган бомбардимончи самолётларнинг учувчилари «учиш ҳордиғи» деб аталган ҳолат билан курашишга мажбур бўладилар. Ана шундай шароитда учувчининг чиниққанлиги жуда асқотади. Энг яхши ҳарбий учувчи бўлган киши учиш ишини яхши билиши ва жисмоний жиҳатдан чиниққан бўлиши мутлақо зарур.

Авиаторлар ҳарбий бурчни намунали бажаришни ҳамиша ўзларининг энг биринчи вазифалари деб биладилар. Авиаторлардан икки мингдан кўпроқ киши Совет Иттифоқи Қаҳрамон унвонини олган, 69 учувчи бу юксак унвонга икки марта сазовор бўлди. Донг чиқарган моҳир учувчиларимиз А. Покришкин ва И. Кожедуб уч марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони бўлдилар. Авиаторларимиз биринчи совет космонавтлари ўз ораларидан етишиб чиққанлиги билан фахрланадилар.

Уруш тамом бўлганига йигирма йил бўлди. Совет кишилари ленинчи Коммунистик партия раҳбарлигида жонбозлик билан меҳнат қилиб, коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтирмоқдалар. Лекин жаҳон нотинч бўлиб турибди. Тинчлик душманларининг кирдикорлари Совет давлатини мамлакатнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилишга мажбур этмоқда.

Ҳарбий учувчиларимиз ҳар кун қизғин меҳнат қилиб, жанговар таълим олмоқдалар. Улар кўп учмоқдалар, кичик ва катта баландликлардаги, стратосферадаги нишонларни моҳирлик билан мўлжалга олмоқдалар, шу нишонларга ракеталарни бехато тегизмоқдалар. Жанговар тайёргарлиги юксак даражада бўлган, намунали тартибни жорий қилган, интизоми мустаҳкам бўлган илғор қисмлар ва бўлинмалар авиацияда тобора кўпаймоқда. Ҳарбий-ҳаво кучлари қўшинларининг бошқа турлари билан мустаҳкам ҳамкор бўлиб, ҳар қандай агрессорнинг кирдикорларини истаган пайтда даф этишга ва унга қақшатқич зарба беришга шай бўлиб турибдилар.

А. МЕДВЕДЕВ.

Парвоз муваффақиятли якунланди. Биринчи класс учувчи Тошкент Мирзақулов мамнун, командир буйруғи аъло даражада бажарилди.

В. Инютин фотоси.

ХУШХАБАРЛАР

Боботоғда писта ҳосили терила бошланди. Урмончилар саккиз минг гектар майдондаги дарахтзордан юз тонна ҳосил олишни мўлжалламоқдалар. Бундан ўн йил илгари тоғ ёнбағирларидаги майдонларга ўтқазилган ёш ниҳоллар бу йил ҳосилга кирди.

Тоғолча дарахтларининг шохи ҳосилнинг мўллигидан ерга тегай деб турибди. Бурчмулла ва Бўстонлиқ ўрмон хўжаликларининг ходимлари витаминларга бой мевани юз тонна териб олмоқчилар. Тошкент областининг тоғ ёнбағирларидаги боғларда олма ҳосили ҳам терилмоқда.

●

Кувасой ГРЭСининг коллективи электр энергия ҳосил қилиш юзасидан зиммасига олинган етти йиллик топшириқни бажарди. Кувасойликлар автоматикани жорий қилганликлари, технологияни такомиллаштирганликлари туфайли ўтган олти йил-у етти ой ичида беш минг олти юз тонна шартли ёқилғи тежаб қолдилар. Электр энергия таннархини камайтириш ҳисобига 435 минг сўм маблағ тежаб қолинди.

САМАРҚАНД ШАҲАР ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

САМАРҚАНД, 14 август. (ЎзТАГ). Самарқанд шаҳар партия комитети ўзининг навбатдаги пленумини ёшларни КПСС сафига қабул қилиш ва ёш коммунистларни тарбиялаш масалаларига бағишлади.

Партия сафига танлаб олиш, ёш коммунистларни тарбиялашни тўғри уюштириш ишларини яхшилаш тадбирлари белгиланди.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ДА БОСИЛГАНДАН КЕЙИН

«БЕПАРВОЛИК ОҚИБАТИ»

Қашқадарё область, Қамаши район партия комитетининг секретари М. Раҳмонованинг редакциямизга йўллаган хатида шундай дейилган:

— «Совет Ўзбекистони»нинг шу йил 149-сонида юқоридаги сарлавҳа остида босилган мақола райком бюросида муҳокама қилинди. Райком бюроси газетада кўрсатилган камчиликларни тузатиш юзасидан қатор тадбирлар белгилади. Айниқса сувдан тўғри фойдаланиш, ғўза парваришини сусайтирмаслик, йиғим-теримга тайёргарликни кучайтириш юзасидан амалий тадбирлар белгилади.

«ВАЪДАБОЗЛИК ТОКАЙГАЧА»

Газетамизнинг шу йил 26 июнь сонида юқоридаги сарлавҳа остида танқидий мақола босилган эди. Унда Андижон область, Бўз районидаги Ҳовузтол ва Гулистон қишлоқларининг аҳолисига маданий-маиший хизмат кўрсатишга етарли эътибор қилинмаётганлиги кўрсатилган эди. Бўз район ижроия комитетининг секретари ўртоқ Қ. Юнусов редакцияга қуйидагиларни маълум қилди:

Танқидий мақолада кўрсатилган фактлар тўғри деб топилди. Бу қишлоқларнинг аҳолисига савдо хизмати кўрсатишни яхшилаш мақсадида район савдо ташкилотлари автолавкалар ажратди. Қишлоқда намунали магазин ҳам очилди. Кўчалар ремонт қилинди, қишлоқ электрлаштирилди.

«ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИ»

ЖУРНАЛЛАРНИНГ ЯНГИ СОНЛАРИДА

Журналнинг август сони КПСС Марказий Комитети пропаганда ва агитация бўлимининг мудири В. Степаковнинг «Улуғ марксизм-ленинизм таълимотини эгаллайлик» сарлавҳали мақоласи билан очилади.

Бу сонда «Фанни ривожлантиришда янги муваффақиятлар сари» сарлавҳали бош мақолани, «Экономика, ишлаб чиқариш, меҳнат» рубрикаси остида Ўзбекистон КП Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари С. Асомовнинг «Мутахассисларга таяниб», Ўзбекистон КП Сирдарё область комитетининг секретари П. Соколовнинг «Комплекс механизациялаш учун курашда», Ўзбекистон КП Янгиариқ район комитетининг биринчи секретари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони М. Маткаримов ва иқтисод фанлари кандидати Қ. Хатамовнинг «Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида моддий ва маънавий стимуллар», иқтисод фанлари кандидати Б. Десятчиковнинг «Газлаштириш — экономикани юксалтиришнинг қудратли воситаси» сарлавҳали мақолаларини ўқиш мумкин.

«Партиявий иш тажрибасидан» деган рубрика остида Ўзбекистон КП Наманган шаҳар комитетининг биринчи секретари Т. Рўзибоевнинг «Бошланғич партия ташкилотларининг жанговарлигини оширайлик» сарлавҳали мақоласи берилган.

Журналнинг «Идеология иши ва ҳаёт» бўлимида Ўзбекистон КП Марказий Комитети пропаганда ва агитация бўлими мудирининг ўринбосари Ҳ. Пўлатовнинг «Намуна кучи», Ўзбекистон ССР маданият министрининг биринчи ўринбосари Ҳ. Абдусаматовнинг «Қишлоқда маданият ўчоқлари» сарлавҳали мақолалари босилган.

Шунингдек журналнинг «Пропагандист ва лекторларга ёрдам», «Тарихий саналар ва воқеалар», «Журналхонларнинг саволларига жавоб», «Танқид ва библиография» бўлимларида ҳам кўпгина қизиқарли материаллар бор.

СОВЕТ — ТУРКИЯ ҚЎШМА АХБОРОТИ

Туркия Республикасининг бош министри Суат Хайри Ургуплу СССР ҳукуматининг таклифига биноан, рафиқаси ва ҳамроҳлари билан бирга 1965 йил 9 августдан 16 августгача расмий визит билан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турди.

Меҳмонлар Москвадан ташқари Киев, Симферополь, Сочида бўлишди ҳамда бир қанча саноат ва қишлоқ хўжалик корхоналарини, маданият ва жамоат муассасаларини бориб кўришди.

Совет—Туркия қўшма ахборотида қуйидагилар айтилади: Бош министр С. Х. Ургуплу СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин билан учрашувлар ва суҳбатлар ўтказди. У, КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л.И. Брежнев ҳузурида бўлиб, у билан суҳбатлашди. С. Х. Ургуплу, шунингдек СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян ҳузурига бориб, у билан ҳам суҳбат ўтказди. Бўлиб ўтган учрашув ва суҳбатларда Совет томонидан К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорний, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, СССР Министрлар Совети Ташқи иқтисодий алоқалар давлат комитетининг раиси С. А. Скачков ва бошқа кишилар иштирок этишди.

Самимийлик ва ҳамжиҳатлик вазиятида ўтган суҳбатлар вақтида халқаро проблемалар устида, шунингдек Совет—Туркия муносабатларини янада ривожлантириш устида фойдали тарзда фикрлашиб олинди.

Ҳар иккала томон халқаро кескинликни юмшатишга ва умумий тинчликни мустаҳкамлашга ёрдам бериш учун куч-ғайратлар сарфлаш зарурлигини таъкидладилар. Улар шундай фикрни баён қилдиларки, турли социал системадаги давлатлар бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик ва тенг ҳуқуқлилик принциплари асосида тинч-тотув яшаш ва ҳамкорлик қилиш сиёсатини амалга ошириш билан халқаро кескинликни юмшатишга ва мустаҳкам тинчлик ўрнатишга ёрдам берган бўладилар.

Туркия томони Кипрда зоҳир бўлган сўнгги хатарли воқеалардан Совет томонини хабардор қилиб қўйди. Ҳар иккала томон шу масаладаги ўз позицияларини баён қилиб бердилар. Ҳар иккала мамлакат ҳукуматлари барча манфаатдор томонлар ҳам БМТ аъзоси бўлган барча давлатлар Хавфсизлик кенгашининг 1964 йил 4 мартдаги ҳамда 1965 йил 10 августдаги резолюцияларига амал қилишлари зарур деган фикрни таъкидладилар. Оролдаги аҳволни кескинлаштириб юбориши мумкин бўлган ҳар қандай ҳаракатлардан тийилиб туриш ана шу резолюцияларда тавсия қилинади.

Ҳар иккала томон Кипр масаласи греклар ва турклардан иборат иккала миллий жамоанинг тинч ҳаёт кечиришини таъмин этувчи қонуний ҳуқуқларига риоя қилган ҳамда оролда иккита миллий жамоа мавжудлиги фактини таниган ҳолда, Кипрнинг мустақиллиги ва территориал бутунлигини ҳурматлаш асосида ҳал қилинмоғи керак, деб ҳисоблайдилар.

Совет — Туркия муносабатларига келганда, ҳар иккала томон ўз ўрталарида яхши қўшничилик муносабатларини ривожлантиришга сидқидилдан тилакдош эканликларини мамнуният билан қайд қилиб ўтдилар. Ҳар иккала ҳукумат бошлиқлари Туркия билан Совет Иттифоқи ўртасидаги иқтисодий ўзаро муносабатларнинг аҳволини қараб чиқиб, ўзаро товар оборотининг сўнгги бир йил ичидаги аҳволидан мамнун эканликларини билдирдилар. Бундан ташқари, мамлакатлар ўртасидаги товар айирбошлашни доимо юксак даражада сақлаш мақсадида Туркия томони айрим саноат объектларини қуриш учун Совет Иттифоқидан машина ва ускуналар харид қилади, Совет томони эса Туркиядан унинг миллий саноати ишлаб чиқарган товарларни кўплаб миқдорда сотиб олади, деб томонлар аҳдлашиб олдилар.

Туркия бош министри СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигинни расмий визит билан Туркияга ташриф буюришга таклиф қилди.

СССР Министрлар Советининг Раиси бу таклифни қабул қилди.

(ТАСС).

ЛЕНИННИНГ БУЮК ҒОЯВИЙ МЕРОСИ

В. И. Ленин Асарларининг тўла тўпламини нашр этиш тугаллланганлиги тўғрисида

В. И. Ленин Асарларининг КПСС Марказий Комитети қарорига асосан нашр этилаётган тўла тўпламининг охирги икки томи босилиб чиқди ва шу билан бу тўла тўпламни нашр этиш тугалланди. Ленин Асарларининг 55-томи — доҳиёна илмий ғояларнинг, илғор революцион тажрибанинг энг катта хазинаси, инсоният тарихида деярли тенги бўлмаган ҳақиқатан жуда катта фаолиятнинг натижасидир. В. И. Ленин 1893 йилда нашр этилган ўзининг дастлабки асарларидан тортиб то 1923 йилдаги охирги асарларигача бўлган ўттиз йиллик давр ичида юзлаб китоблар ва брошюралар, минглаб мақолалар ва хатлар ёзди, съездларда, конференцияларда, кенгашларда жуда кўп докладлар қилди ва нутқлар сўзлади. Мана шуларнинг ҳаммаси олдиндан бажариб қўйилган жуда пухта ва қизғин тайёргарлик ишларининг натижасидир. Бу тайёргарлик ишларининг якунлари доҳиёна ленинча фикрни оммага тушунтирувчи Ленининг бурро сўзларида ифодаланди.

В. И. Ленин идеялари — кенг халқ оммаси учун, бутун прогрессив инсоният учун энг катта бойликдир. Бизнинг мамлакатимизда ана шу идеялар асосида тузилган қудратли ленинчи партия раҳбарлигида ишчилар синфи меҳнаткашларга бош бўлиб, Улуғ Октябрь социалистик революциясини вужудга келтирди, мамлакатимиз меҳнаткашлари социализм қурдилар ва эндиликда коммунизм сари муваффақият билан олға бормоқдалар.

В. И. Лениннинг ўлмас идеялари социалистик ҳамдўстлик мамлакатларидаги миллион-миллион меҳнаткашлар учун байроқ ва ҳаракатга амалий қўлланма бўлиб қолди. Бу идеялар ўзининг социал ва миллий озодлиги учун, империализмга ва мустамлакачиликка қарши, тинчлик, демократия ва социализм учун курашаётган халқларни руҳлантирмоқда. Ижтимоий ривожланишнинг қонуниятларини чуқур очиб бераётган буюк интернационал ленинча таълимот меҳнаткашларни тинчлик ва тараққиёт кучларининг реакция ва уруш кучлари устидан ғалаба қилишига, социализм ва коммунизмнинг бутун жаҳон миқёсида муқаррар тантана қилишига бўлган ишонч билан қуроллантирмоқда.

Марксизмнинг жаҳонни ўзгартирувчи улуғ таълимоти В. И. Ленин асарларида янги тарихий шароитда — империализм ва капитализмдан коммунизмга революцион йўл билан ўтиш даврида — янада ижодий ривожлантирилди. В. И. Ленин марксизмнинг бутун уч таркибий қисмини: фалсафани, сиёсий иқтисодни, илмий коммунизм назариясини янги хулосалар ва қоидалар билан бойитди. Ленин асарлари марксизмнинг софлиги учун Ленин олиб борган муросасиз курашни, ошкора оппортунизмга ва «сўл» оппортунизмга қарши, догматизмга, сектантчиликка қарши ҳамда марксистик дунёқарашни бошқача бузишларга қарши олиб борилган курашни акс эттиради.

В. И. Ленин янги типдаги пролетар партияси тўғрисидаги, бу партиянинг тарихий роли, куч манбалари, ташкилий ва идеологик принциплари, партия турмушининг нормалари ва партиявий раҳбарлик принциплари тўғрисидаги таълимотни ишлаб чиқди. Бу таълимот барча марксчи-ленинчи партиялар учун асосий негиз бўлди.

В. И. Ленин ўзининг асарларида капитализмнинг охирги босқичи бўлган империализмни чуқур илмий анализ қилиб берди, унинг асло муросага келмайдиган зиддиятларини очиб ташлади, социалистик жамиятга революцион йўл билан ўтиш учун қудратли объектив ва субъектив шарт-шароитлар капитализм замирида вужудга келишини кўрсатиб берди. Лениннинг социалистик революция назарияси, социализмнинг дастлаб бир неча мамлакатда ёки, ҳатто алоҳида олинган бир мамлакатда ғалаба қилиши мумкинлиги тўғрисидаги назарияси жуда катта аҳамиятга эга. В. И. Ленин марксизмнинг пролетариат диктатураси тўғрисидаги, турли мамлакатларнинг тарихий шароитига қараб, пролетариат диктатурасининг сиёсий формалари хилма-хил бўлиши тўғрисидаги таълимотини ривожлантирди. В. И. Ленин «Коммунизмда болаларча «сўллик» касали» деган ўзининг классик асарида пролетариат диктатурасининг моҳиятини чуқур ва ҳар томонлама таърифлаб берди: «Пролетариат диктатураси эски жамиятнинг куч ва традицияларига қарши қилинган қонли ва қонсиз, зўрлик ва тинчлик билан, ҳарбий ва хўжалик йўли билан, педагогик ва маъмурий йўл билан олиб бориладиган қаттиқ курашдир». (Асарлар, 31-том, 30-бет).

В. И. Лениннинг асарларида СССРда социализм қуришнинг буюк плани ишлаб чиқилди (бу планни совет халқи Коммунистик партия раҳбарлигида амалга оширди). коммунистик жамият қуришнинг йўллари тўғрисида асосий кўрсатмалар берилди.

В. И. Ленин миллий масалани ишлаб чиқишга жуда катта ҳисса қўшди. У ўзининг асарларида миллатларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини асослаб берди ва ҳимоя қилди, буржуа миллатчилигининг барча кўринишларига қарши, турли миллат пролетарлари ҳаракатларининг бирлиги учун, халқларнинг тенг ҳуқуқлиги, жипслиги ва дўстлиги учун муросасиз кураш олиб борди.

В. И. Лениннинг асарларида жаҳон коммунистик ҳаракатининг стратегияси ва тактикаси тўғрисида жуда муҳим кўрсатмалар берилган: у, коммунистларга тактиканинг пишиқ бўлишини, синфий курашнинг ҳамма формаларини эгаллаб ола билишни, омма билан алоқаларни ривожлантириб ва мустаҳкамлаб боришни ўргатди. В. И. Ленин коммунистларнинг кучи уларнинг жипслигида, бирлигида, пролетар интернационализми принципларини изчиллик билан амалга оширишларида эканлигини кўрсатиб берди.

Бугун миллион-миллион кишилар Ленин кўрсатиб берган тарзда яшамоқдалар, у билан маслаҳатлашиб турадилар, ҳозирги замоннинг энг ўткир масалалари тўғрисидаги саволларга унинг асарларидан жавоб топадилар, битмас-туганмас манбадан — В. И. Ленин асарларидан донишмандлик дурдоналарини олмоқдалар. Шу сабабли, Ленин Асарларининг ҳар бир сатри кенг халқ оммасига етказилиши зарур бўлган катта қимматбаҳо фикрлардир. В. И. Ленин Асарларининг ҳозирги вақтда нашр этилиб бўлган янги нашри бу вазифани бундан олдинги ҳамма нашрларга қараганда анча кўпроқ даражада бажаради.

В. И. Ленин ўзи эълон қилган ёки матбуотда эълон қилишга мўлжаллаб қўйган асарларининг ҳаммаси Асарларнинг тўла тўпламида жамланди. Шу билан бирга. В. И. Ленин олиб борган илмий ишнинг методларини ва бу ишлар ниҳоят даражада синчиклаб бажарилганлигини кўрсатиб берувчи жуда кўп бошқа ҳужжатлар — қарорларнинг лойиҳалари, мактублар, хатлар, телеграммалар, шунингдек асарлар ва нутқлар учун тайёрланган материаллар шу асарлар тўла тўпламига киритилди.

В. И. Ленин Асарларининг тўла тўпламига 9 мингга яқин асар ва ҳужжатлар киритилди, буларнинг ярмидан кўпи В. И. Ленин асарлари тўпламининг бундан олдинги нашрларига кирмай қолган эди ва асосан Ленин тўпламларида эълон қилинган эди. В. И. Ленин Асарларининг тўла тўпламида 1.000 тадан кўпроқ ҳужжат биринчи марта эълон қилинди. Ўз вақтида фақат чет тилларда босилиб чиққан кўпгина асарлар В. И. Ленин Асарларининг бешинчи нашрида биринчи марта рус тилида эълон қилинди, илгари қисман босилган 100 дан кўпроқ асар бу нашрда тўла равишда эълон қилинди.

В. И. Ленин Асарларининг тўла тўпламида биринчи марта эълон қилинган ҳужжатлардан, аввало «Совет ҳокимиятининг навбатдаги вазифалари» деган асар дастлабки вариантининг бир неча боблари (IV бобнинг бир қисми, V-IX боблар ва X бобнинг бошланиши) диққатни ўзига жалб қилади. Бу асарда В. И. Ленин Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ривожланишини анализ қилади, унинг қонуниятли характерда бўлганлигини, капитализмдан социализмга ўтиш давридаги иқтисодий вазифаларнинг ва халқ хўжалигига раҳбарлик қилишнинг ҳал қилувчи аҳамиятини кўрсатиб беради. Лениннинг янги иқтисодий сиёсат (НЭП)ни қандай ишлаб чиққанлигини кўрсатувчи бир қанча материаллар ҳам биринчи марта эълон қилинди.

Лениннинг янги ҳужжатлари орасида кўпгина материаллар Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг ташқи сиёсати масалаларига, Коминтернни тузиш ва унинг фаолиятига, бирлик фронтининг тактикасига, ишчилар синфи ҳаракатларининг бирлигини вужудга келтиришга, ўнг ва сўл оппортунизмга ҳамда сектантчиликка қарши курашга, партия турмушининг нормаларини ишлаб чиқишга, революцион курашда ва социалистик қурилишда партиянинг раҳбарлик ролини оширишга бағишланган.

В. И. Ленин Асарларининг тўла тўплами босилиб чиққанлиги партиямиз ва халқимиз, жаҳондаги барча коммунистлар ва прогрессив кишилар ҳаётида катта воқеадир. Бу — Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ҳозирги революцион курашда, социалистик ва коммунистик қурилишда мислсиз қурол бўлган ленинча ғоявий меросни сақлаб қолиш ва кенг пропаганда қилиш тўғрисида кўрсатаётган ғамхўрликнинг янги ёрқин кўринишидир.

В. И. Ленин Асарлари тўла тўплами нашр этилганлиги яқинлашиб келаётган улуғ воқеалар — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги ҳамда Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва Совет давлатининг асосчиси, бутун дунё меҳнаткашларининг йўлбошчиси ва устози Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги муносабати билан алоҳида актуал аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда.

В. И. Ленин идеялари бутун дунё меҳнаткашларининг кўп миллионли оммаси орасига тобора кенг ва чуқур кириб бормоқда. Бу идеялар оммани олға чорлайди, омманинг курашига ва енгишига ёрдам беради!

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ ИНСТИТУТИ.

Бизнинг интервью

ПАХТАГА ҚАНДАЙ ҲАҚ ТЎЛАНАДИ?

СССР Министрлар Советининг пахта етиштиришни кўпайтириш ва давлатга сотишдан колхоз ва совхозларнинг моддий манфаатдорлигини ошириш тўғрисидаги қарори муносабати билан мухбиримиз Узбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги колхоз экономикаси ва ишлаб чиқаришини ташкил этиш бошқармасининг бошлиғи ўртоқ Н. Воҳидовга бир неча саволлар билан мурожаат қилди.

САВОЛ: СССР Министрлар Советининг 1965 йил 5 августдаги қарорининг моҳияти нимада?

ЖАВОБ: Бу қарор партия ва ҳукуматимизнинг пахтакорларга кўрсатган оталарча ғамхўрлигининг яна бир ёрқин намунасидир. Пахта етиштиришни кўпайтиришдан колхоз ва совхозларнинг моддий-манфаатдорлигини ошириш тўғрисидаги ана шу ажойиб ҳужжат республикамиз меҳнаткашларининг кучига-куч, ғайратига-ғайрат қўшиб юборди. Пахтакорларимиз бу қарорни қувонч билан кутиб олдилар. Мамлакат енгил саноатига кўп ва сифатли пахта етказиб бериш — ўзбек халқининг интернационал бурчидир. Бу қарорда кўпроқ сифатли пахта топшириш кўзда тутилади. Колхоз ва совхозларнинг пахтакорлари бу йил давлатга ҳар қачонгидан ҳам мўл ва сифатли пахта етказиб бериш учун социалистик мусобақани кучайтириб юбордилар.

САВОЛ: Пахтага қўшимча ҳақ қандай тартибда тўланади?

ЖАВОБ: Ҳар бир хўжаликда кейинги уч йил ичида, яъни 1962, 1963 ва 1964 йиллар давомида биринчи, иккинчи, учинчи сортларга топширилган пахта миқдори жамланиб, учга тақсимланади. Бунда топширилган пахтанинг ўртача миқдори аниқланади. Сўнгра 1965 йилда ҳақиқатда сотиладиган биринчи, иккинчи, учинчи сорт пахтанинг миқдоридан уч йилда ўртача берилган биринчи, иккинчи ва учинчи сорт пахтанинг миқдори олиб ташланади. Натижада ўтган уч йилга нисбатан 1965 йилда биринчи, иккинчи ва учинчи сортлар билан қанча кўп пахта сотилиши аниқланади. Кейин 1965 йилда биринчи, иккинчи ва учинчи сорт билан сотиладиган пахтанинг умумий суммаси шу пахтанинг миқдорига тақсимланиб, бир тонна сотилган пахтанинг ўртача қиймати аниқланади. Шундан сўнг ошиқча топширилган биринчи, иккинчи ва учинчи сорт пахта миқдори ўртача нархга кўпайтирилиб, ошиқча топширилган пахтанинг қиймати топилади. Шу қийматнинг 50 проценти колхоз ёки совхозга қўшимча берилади.

Буни ҳар бир хўжалик мисолида кўриш мумкин. Яхшиси, биз буни Каттақўрғон районидаги Ленин номли колхоз мисолида исботлаб бермоқчимиз:

Йиллар	1-сорт (тонна)	2-сорт (тонна)	3-сорт (тонна)	Жами 1-2 ва 3 сортлар (тонна)
1962	2157	669	147	2973
1963	2621	898	710	4229
1964	2022	937	988	3947
Жами уч йилда	6800	2504	1845	11151
Уртача уч йилда	2266	835	615	3717
1965 йилда давлатга сотилади	3000	1200	900	5100
Шу пахтанинг қиймати (Минг сўм ҳисобида)	1254	420	270	1.944
1965 йилда ўтган уч йилдагидан кўп сотилади	734	365	285	1387
Пландан ташқари тайёрланган бир тонна пахтанинг ўртача қиймати сўм (ҳисобида)	—	—	—	377
Пландан ташқари тайёрланган пахтанинг ялпи қиймати (минг сўм ҳисобида)	—	—	—	523
Қўшимча ҳақ тўланади	—	—	—	261,5

Бу рақамларнинг мағзини чақиб олиш унча мураккаб эмас. Биринчи, иккинчи ва учинчи сортларга сотилган жами 1 миллион 944 минг сўмлик пахта 5100 тонна шу сортлардаги пахтанинг қиймати ҳисобланади. Шунга кўра, бир миллион 944 минг сўм 5100 тоннага тақсимланади. Бунда 1965 йилда топшириладиган бир тонна биринчи, иккинчи ва учинчи сорт пахтанинг ўртача қиймати аниқланади. Бу қиймат 377 сўмни ташкил этади.

1965 йилда кейинги уч йилдагига нисбатан кўп топшириладиган 1387 тонна пахтани 377 рақамига кўпайтирсак, 523 минг сўм келиб чиқади. Шунча сўмнинг яна 50 проценти, ёки 261,5 сўми мазкур колхозга қўшимча берилади. Бунда қўшимча ҳақ 50 процентни ташкил этади. Демак, кўп ва сифатли пахта топширган ҳар бир хўжалик ана шундай кўп қўшимча ҳақ ҳам олиши ўз-ўзидан маълум. Совхозларга ҳам шу тартибда қўшимча ҳақ тўланади.

САВОЛ: Бу йил пахта тайёрлашда қандай янгиликлар кўзда тутиляпти?

ЖАВОБ: Даставвал дефолиация барвақт ва сифатли ўтказилади. Республика бўйича 20 сентябргача ғўза барглари дефолиация қилиб бўлинади. Бу, пахтанинг тезроқ очилишига имкон беради.

Бу йил терилган пахта бевосита далаларда қабул қилиб олинади ва сортларга ажратилиб, тайёрлов пунктларига жўнатилади. Терим машиналари айланадиган жойлар эса барвақт дефолиация-десикация қилинади. Бу, ана шу ерлардаги кўсакларнинг тез очилишини таъминлайди. Шундан сўнг бу майдонлардаги пахта йиғиштириб олиниб, машина айланадиган жойлар текисланади.

Бу йил «153-Ф» навли чигит экишга ҳам яхши эътибор берилди. Фарғона области хўжаликлари 81 минг гектар майдонга ана шундай навли чигит эккан эдилар. Бу навли чигит «108-Ф» навига нисбатан 20 процент кўп ҳосил ва шу билан бирга 40 процент тола беради.

Республикамиз колхоз ва совхозлари ғўза парваришини кун сайин жадаллаштириб, ҳосил йиғим-теримига қизғин тайёргарлик кўрмоқдалар. Улар бу йил мамлакатга 3 миллион 650 минг тонна «оқ олтин» етказиб берадилар. Фақат юқори сортли пахта топшириш учун кураш ҳозирданоқ қизитиб юборилди.

Фароғат

Оқшом. Колхоз боғида йигит-қизлар, қариялар сайр қилиб юришибди. Бундай боғни шаҳарларда ҳам кам учратасиз. Мовий кўлда эшкак отаётган кишиларга қараб ҳавасингиз келади. Булар кимлар дейсизми? Улар колхоз аъзолари. Уларнинг кундуз куни далада терлаб-пишиб меҳнат қилаётганини, хосилга ҳосил қўшаётганлигини кўрган эдим. Энди фидокорона меҳнатдан кейин ҳордиқ чиқаришяпти.

Қайиқда маза қилиб сузиб юрганлардан бири Ҳалима Азимова. У беш йилдан буён бригадир. Унинг бригадасида 1961 йилдаёқ ҳосилдорлик гектар бошига 33 центнердан 39 центнерга кўтарилди. Шундан буён бригаданинг довруғи ортмоқда. Бултур бригада аъзолари 70 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 45 центнердан «оқ олтин» топширишга муваффақ бўлдилар. Моҳир пахтакор Ҳалимахоннинг кўкрагида олий нишон — Ленин ордени порлаб турибди. Шу кеча-кундузда бригада аъзолари 75 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 52 центнердан ҳосил топшириш тўғрисидаги ваъдаларига вафо қилиш, бунинг учун мажбуриятнинг тўла ва ортиғи билан бажарилишини таъминлайдиган даражада ҳосил тўплаш учун курашмоқдалар.

Коммунистлар колхознинг довруғини ошириш учун астойдил курашяптилар. Мелихон Қосимова илғор теримчи эди. Йил бошида партия ташкилоти уни КПСС аъзолигига кандидат этиб қабул қилди. Ёш коммунист колхознинг сут-товар фермасида иш оқсаб қолганлигини сезгач, ана шу қийин участкага ўтиб ишлаш истагини билдирди. Унинг илтимоси қабул қилинди. Мелихон ўзига бириктирилган ҳар бир сигирдан ҳозиргача мўлжалдагидан анча кўп сут соғиб олди. У йил охиригача ҳар бир сигирдан 1200 килограммдан сут соғиб топшириш учун курашмоқда. Яхши дам олаётган колхозчилар орасида уни ҳам учратдим.

Меҳнат — роҳат. Бу ерда мардона меҳнат қилишни ҳам, бўш вақтларини хушчақчақ ўтказишни, кўнгилли дам олишни ҳам билишади.

Колхоз партия ташкилоти, правление деҳқонларнинг турмуш маданиятини тобора оширишга, уларнинг баракали меҳнат қилиши учун қулай шароит яратиб бериш ҳақида алоҳида ғамхўрлик қилмоқда.

Уч ерда қишки, беш жойда ёзги клуб ишлаб турибди. Колхозчиларнинг хонадонларига радио туширилган, телевизор ўрнатилган. Колхозчи истаган нарсаси далада муҳайё. Магазинда нима истасангиз топилади. Иккита новвойхона иссиқ нонни етказиб бериб турибди. Иккита ошхонада тайёрланган таомлар далада меҳнат қилаётган кишиларга ўз вақтида етказиб берилади.

Иккита ҳаммом, сартарошхона, 50 каравотли касалхона, туғруқхона, учта медицина пункти, тўртта кутубхона ва бошқа маданий-маиший хизмат кўрсатадиган муассасалар колхозчилар учун.

Бригада дала шийпонларига борсангиз, болали оналар учун қулай шароит яратиб берилганлигини кўрасиз. Боғча-яслиларнинг иши кўнгилдагидек.

Буларнинг барида коммунистларнинг ҳиссаси, ташаббуси бор. Ўз сафида 122 коммунистни уюштирган партия комитети (секретари ўртоқ Қ. Мамараимов) ҳар бир ишда бошқош.

Колхоз партия комитети кишилар билан ишлашнинг турли формаларидан усталик билан фойдаланаётир. Бу ерда 94 агитаторни бирлаштирган иккита агитколлектив, 35 кишидан иборат лекторлар группаси қишлоқ меҳнаткашларини коммунистик руҳда тарбиялашда партия ташкилотига яқиндан кўмаклашмоқда. Агитаторларнинг овози далада баралла эшитилиб турибди. Деворий газета, «Жанговар варақа» ёрдами билан илғорлар тажрибаси кенг оммалаштирилмоқда.

Дала шийпони — колхозчининг иккинчи уйи. Колхозда 27 та дала шийпони яхши жиҳозланган. Пахтакорлар бу ерда овқатланадилар, дам оладилар, ўқийдилар, радио тинглайдилар.

Колхоз партия ташкилоти коммунистларнинг, комсомолларнинг сиёсий билимини оширишга ҳам алоҳида эътибор бермоқда. Ўтган ўқув йилида партия сиёсий ўқишига 360 киши жалб қилинган бўлса, шундан 115 киши коммунистлардир. Шу кеча-кундузда партия маорифи шохобчаларида янги ўқув йилини уюшқоқлик билан бошлашга алоҳида тайёргарлик кўрилаяпти.

Колхозда 14 та бошланғич партия ташкилоти бор. Партия комитети бу ташкилотлар ёрдами билан коммунистларнинг фикр-ўйларини билиб туради. Бошланғич партия ташкилотларининг секретарлари пахтакорлар ўртасида тез-тез суҳбатлар ўтказиб турадилар.

Қишлоқнинг ўртасида халқ маданият университети очилган. Бу университет чинакам маърифат, маданият тарқатувчи маконга айланган.

Генерал Собир Раҳимов номли колхоз азаматлари бу йил 2600 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 40 центнердан ҳосил кўтариш учун курашмоқдалар. Шу кеча-кундузда ҳосилга ҳосил қўшиш учун ҳамма астойдил меҳнат қиляпти. Фидокорона меҳнатдан кейин колхозчилар бўш вақтларини фароғатда кўнгилли ўтказмоқдалар. Меҳнатнинг таги роҳат деганлари рост.

Комила ЮМАЕВА,
Сурхондарё область, Денов райони.

ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИГА ТАЙЁРМИСИЗ?

Шу кунларда Наимахоннинг иши жуда тиғиз. Тошкентдаги 1- босмахона коллективи янги ўқув йилига атаб кўплаб дарсликлар тайёрламоқда. Уларни пешма-пеш кўрикдан ўтказиб, мактаблар ва ўқув юртларига эртароқ етказиб бериш зарур. Контролёр Наимахон Пўлатова ҳар куни минглаб дарсликларни «чийриқ»дан ўтказади. Суратда: босмахонанинг эпчил контролёри Н. Пўлатова.

А. Тўраев фотоси.

ИШ ЎЛДА-ЖЎЛДА

ҚАШҚАДАРЕДА ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИГА ТАЙЁРГАРЛИК СУСТ

◆ ◆

Шу кунларда халқ маорифи ходимларининг, партия ва совет ташкилотларининг, қурувчилар ва савдо ходимларининг бутун фикри-зикри фарзандларимиз учун биринчи сентябргача ҳамма зарур шарт-шароитларни муҳайё қилиб қўйишга қаратилган.

Қашқадарё область партия комитети ва область ижроия комитети ҳам бу муҳим масала билан жиддий шуғулланмоқдалар.

Партия ва совет ташкилотларининг жамоатчиликка таяниб иш тутишлари натижасида кўпгина мактабларда тайёргарлик ишлари тез ва сифатли тамомланди.

Қамаши районидаги «Шарқ юлдузи», Ленин номли, «Коммунизм йўли», Яккабоғ районидаги «Правда», «Шарқ Юлдузи», «Гулистон», Шаҳрисабз районидаги «Партия XIX съезди», Энгельс номли, Свердлов номли, «Коммунизм», Ленин номли, Чироқчи районидаги «Коммуна», Максим Горький номли, Қарши районидаги «Ленинизм», Карл Маркс номли колхозларнинг правлениелари ва партия ташкилотлари ўз территорияларидаги мактабларни янги ўқув йилига тайёрлашга катта эътибор бердилар.

Шаҳрисабз ва Қарши саноат корхоналари ва қурилиш ташкилотларининг ўз оталиқларидаги мактабларга яқиндан ёрдам бераётганликлари натижасида бир неча қўшимча синф хоналари ва 560 ўқувчига мўлжалланган янги ўрта мактаб қурилди.

Умуман олганда областда янги ўқув йилига тайёргарлик кўришда ташвишли аҳвол юз беряпти. Капитал ремонт қилиниши керак бўлган 116 мактабдан энди 57 таси, жорий ремонт қилинадиган 444 мактабдан 392 тасигина ремонт қилинди, холос. 8 та мактаб-интернатнинг эндигина 2 таси ремонтдан чиқди.

Колхозлар маблағи ҳисобидан 26 мактаб қурилиши бошланганига бир неча йил бўлди. Аммо сентябргача улардан атиги 10 таси фойдаланишга топширилади.

Область мактабларида машғулотларни бир сменада олиб бориш учун 1063 та қўшимча синф хоналари қуриш зарур бўлгани ҳолда энди 326 хона қурилди. Бу 1965 йилга планлаштирилганидан ҳам 106 та камдир. Бошқача қилиб айтганда бу йил 11 мингдан ортиқ ўқувчи иккинчи сменада ўқишга мажбур бўлади. Янги мактаб ва қўшимча синф хоналари қуриш, ўз территориясидаги мактабларни ремонт қилишга кўпчилик совхозларнинг ёрдами тегмаётгани ҳам бу соҳадаги тангликни тезроқ бартараф этишга халақит беряпти.

Шунингдек, Қамаши районидаги К. Каримов, М. Саломова, Чироқчи районидаги Н. Сорокина, Яккабоғ районидаги Я. Хайруллаев, Р. Шамсутдинов ўртоқлар директорлик қилаётган мактабларда ўқув йилига тайёргарлик мутлақо қониқарсиз аҳволда. Жорий ремонт чала-чулпа ва сифатсиз бажарилаётир. Ўқув инвентарлари тахт эмас.

Қарши ва Косон районларида ўқувчиларга дарслик сотиш нотўғри уюштирилган. Областнинг кўпгина мактабларида малакали педагог кадрлар етишмайди. Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги бу областда кадрлар (айниқса рус ва чет тили фанларидан) камлигини била туриб ўзлари тақсимлаган 427 мутахассисдан атиги 90 кишини юборишди.

Партия, совет, комсомол ташкилотлари ҳамда халқ маорифи ходимлари янги ўқув йилига тайёргарлик ишлари ўлда-жўлда ётганини ҳисобга олишлари керак.

З. ИСРОИЛОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ДАСТУРХОН КЎРКИ

МАИШИЙ ТЕМАДА

Хона гавжум. Тўкин дастурхон кишининг кўзини қамаштиради. Ноннинг 50 дан ортиқ хили кўз-кўз қилиб қўйилган. Қизиғи шундаки, бу дастурхонда нондан бўлак таом йўқ. «Шунчалик пишиқчилик фасли бўлсаю, нега узум, шафтоли, олма... каби ҳўл мевалар қўйилмади. Жуда хасис эканми мезбон» дерсиз.

Йўқ. Аксинча, бу катта дастурхон эгаси бўлмиш мезбоннинг қўли жуда очиқ, феъли кенг. Ҳозир юзтача одам ўтирибдику, бу мезбон минглаб одамларни кута олишга қодир. Очиғи, ҳар куни Тошкентдек шаҳри азим аҳолисини хилма-хил нонлар билан таъминлаб турибди. Танти мезбон — Тошкент нон-кондитер комбинати коллективи.

Турли-туман оби нонлар, кулчалар, тешиккулчалар, буханка нонлар, седанали ва қиёмли хилма-хил шаклдаги нонлар... Улар дастурхонга файз киритиб турибди.

Бу нонлар унини балки Саидғаниев элаб бергандир, эҳтимол Эсонова ёпгандир. Ажаб эмаски, Шокир Собиров механик-тандирларга газ ёққандир, шаҳар Советининг депутати Жалилова ё бўлмаса Насиба Иброҳимова бошқараётган машинада пишиб чиққандир. Седанасини Мажидов билан Муталов сепиб, қиёмини Омонов ёки Аҳмедовлар солгандир. Ахир улар комбинатнинг дидли, ишчан, касбига меҳр қўйган, ижодкор ишчиларидан-да! Сменада планга қўшимча маҳсулот ишлаб чиқаришни корхонадагилар шулардан ўрганишмоқда. Мазали ва сўлқилдоқ нонлар ишлаб чиқариш билан шуҳрат орттиришган. Сменада 25-30 процент миқдорида қўшимча маҳсулот ишлаб чиқармагунча кўнгиллари жойига тушмайди.

Меҳмоннинг кўнглини олиш осон эмас, куйиб-пишиб, елиб-югурасан, ишқилиб меҳмоним, тузаган дастурхонимдан, пиширган таомимдан хурсанд бўлсин, дейсан. Комбинат ишчилари ва мутахассислари ҳам уззукун шу ғамда. Нонларнинг хилини кўпайтириш, сифатини яхшилаш, таннархини арзонлаштиришга интилишади. Шу ният билан бир қанча янгиликлар ишлаб чиқаришга жорий этилди, нон тайёрлаш жараёнлари такомиллаштирилди. Кейинги ойларда корхонада янги печь агрегатлари ишга туширилди. Агрегатлар Урта Осиё корхоналарида биринчи бўлиб шу корхонада қўлланиляпти. Улар ўрнатилгандан буён ишхонада меҳнат унумдорлиги 20 процент ортди. Маҳсулотларнинг сифати кескин даражада яхшиланганлигини айтмайсизми.

Тешиккулчалар цехида қўл меҳнати сарфлаш камайиб кетди. Яқинда серхосият универсал машиналар ўрнатилди. Улар ярим фабрикатлар тайёрлашни бутунлай механизациялаш имконини берди. 5- ишлаб чиқариш участкасида қиём пишириш такомиллаштирилди. Ун элаш, хамир қориш, зувала узиш технологиясига ҳам ўзгартишлар киритилди. Саноат эстетикаси бўйича анчагина тадбирлар амалга оширилди.

Қилинган ишларнинг ўндан бирини ҳам айтолмадик. Сирасини айтганда, Тошкент нон-кондитер комбинати республикадаги шундай корхоналар даврасида энг йирики ва илғори. Планга қўшимча маҳсулот тайёрлаш мусобақаси кундан-кунга кенг қулоч ёймоқда.

Давлат маблағлари ишнинг кўзини билиб сарфланаётир. Етти йиллик планни муддатидан илгари бажаришга аҳд қилган азаматлар янги зафарларни қўлга киритмоқдалар. 7 ойлик план муддатидан илгари бажарилди. Кейинги 6 ойнинг ўзида меҳнат унумдорлиги белгиланганига қараганда икки процент ортди. Планга қўшимча 115,6 минг сўмлик нон ва кондитер маҳсулотлари тайёрланди. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулот таннархини муттасил арзонлаштира бориш йўли билан белгиланганига нисбатан 32 минг сўм кўп маблағ тежалди.

Ноннинг ёмони йўқ. Лекин унинг сифатини яхшилаш, хилини кўпайтириш йўли билан кишиларни мамнун қилганга нима етсин. Яқинда комбинат бош корхонаси биносига йиғилганлар «Татиб кўринг — фикрингизни айтинг» деган темада мунозара ўтказдилар. Бу йиғилишда шаҳардаги нон магазинларининг сотувчилари, мудирлари, шаҳар ва республика савдо ташкилотларининг вакиллари, шунингдек комбинат илғорлари ҳамда мутахассислари иштирок этдилар. Улар нонлар сифатини янада яхшилаш ҳақида фикр олишдилар.

Шу учрашувда айтилган фикрлардан айримлари ҳақида тўхталиб ўтамиз. Оби нонни халқимиз қадимдан яхши кўради. Корхона шундай нонларни ёпмоқда. Аммо кам ишлаб чиқаряпти. Савдо ташкилотлари оби нонга эҳтиёж катталигини алоҳида таъкидлаб ўтдилар. «Сайка» деб аталувчи оқ буханка нон ҳам кўпчиликка манзур бўляпти. Демак, «Сайка» нонларини ҳам кўпроқ тайёрлаш лозим.

Тешиккулчаларни ўқувчилар севиб ейишади. Утган йилги тажрибалар шуни кўрсатадики, тешик кулча ишлаб чиқаришни корхонада икки-уч баравар кўпайтириш керак. 50 граммли булочкаларни ҳам кўпроқ тайёрлаш зарур. Буларни ҳам ўқувчилар кўп олишади. Баъзан шундай нонлар ҳам ишлаб чиқариладики, уларнинг кўпчилигида седана бўлса, кўпчилиги седанасиз. Баҳоси эса седанали нарх билан белгиланади. Савдо ташкилотлари корхонага седанали нонлар юбориш тўғрисида заказ беришса, седанасиз нонлар жўнатишади.

Корхона маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми ва хилларини сотилаётган нонларга қараб белгилагани маъқул. Ноннинг қайси хили кўп ва тез сотилса, ўшанисидан мўлроқ тайёрлаш мақсадга мувофиқ.

«Ташхлебторг»нинг 28, 42, 60-магазинларида ва Ленин «Райпишчеторг»ига қарашли 4- магазинда корхонадан келтирилган нонлар жуда яхши сақланади. Истеъмолчилар бу савдо тармоқларидан нонларни янги тандирдан чиққандек олишяпти. Лекин шаҳардаги кўпгина магазинларда нон яхши сақланмайди, ташиб келишда эзилади. Шу ўринда комбинат мутахассислари транспортчилар шаънига ҳам аччиқ гаплар айтишди.

Элимизда тўкинчилик, нон кўп. Хилини санаб улгуролмаймиз. Учрашувга тўпланганлар дастурхонимиз кўрки — нон ишлаб чиқариш технологиясини такомиллаштириш, хилини яна ҳам кўпайтириш, харидоргир нонлар тайёрлашга яна ҳам эътибор бериш масалалари тўғрисида маслаҳатлашиб олдилар.

Ж. ХОЛҚОСИМОВ.

ИШТАҲА ВА ФАСЛ

Ҳар фаслнинг ўз гашти бўлганидек, ўз таоми ҳам бор! Врачларнинг бу фикрига ҳамма қўшилади. Ёз бўлди дегунча кўпчилик кишилар: «Ҳаво жуда иссиқ, иштаҳам йўқ», деб сув ичишади.

Нима қилиш керак, ҳадеб сув ичавериш керакми? Йўқ, ёзда ҳам суюқликни кўп истеъмол қилмаслик керак, негаки ортиқча суюқлик организмни оғирлаштириб, юрак ва буйракнинг фаолият нагрузкасини кўпайтириб юборади.

Ҳаво иссиқ келганда иштаҳани яхшилашнинг энг яхши йўли одатдаги рационни ўзгартиб, уни шу фаслга мос таомлар билан алмаштиришдир. Бунда аввало мумкин қадар кўпроқ кўкат истеъмол қилган маъқул. Ёз жуда сахий бўлади, сабзавот, ҳўл мева кўп бўлади. Лекин ёздан кейин қиш ойлари бошланиб, ҳамма мумкин қадар кўпроқ витаминли овқатни қумсайди.

Афсуски, организмда витаминларни запас қилиб бўлмайди. Витаминларга эҳтиёж доимий равишда қондирилиши керак. Шунинг учун ҳам ҳар куни кўкат истеъмол қилиш лозим. Чунки кўкат хуштаъм ва фойдали бўлиши билан бирга иштаҳа очади, тез ҳазм бўлади. Бу ўринда сабзавот билан ҳўл мева алоҳида диққатга сазовордир. Карам, кўк пиёз, бодринг, помидор, укропни ювиб, тўғраб, чиройли қилиб идишга териб келинг-чи, бунақа таомни ким емайди! Ёзда макаронли овқат, хамир овқат қилиш унчалик маъқул эмас. Уларни қишга асраб қўйинг. Бу маҳсулотлар холодильник бўлмаган тақдирда ҳам яхши сақланаверади. Ёзнинг иссиқ кунларида гўштни, хусусан ёғли чўчқа ва қўй гўштини камроқ истеъмол қилиб, унинг ўрнига мумкин қадар тузланмаган, дудланмаган, яъни янги балиқ ейиш керак.

Меванинг олдида ҳамма нарса ўтаверсин! Буни, ҳаммангиз ҳам биласиз. Оилангизда компот билан киселни яхши кўришса, уларни мумкин қадар кўпроқ, С витаминини сақлаб қоладиган қилиб тайёрланг.

Врачлар ёзда истеъмол қилинадиган таомларни бир қадар ўзгартиришни маслаҳат берадилар. Бунинг учун куннинг энг иссиқ вақтига тўғри келадиган мос овқат қилиш, яъни тушки овқат енгилроқ бўлиши, нонушта билан кечки овқат эса тўйимлироқ бўлиши керак.

Медиклар нуқтаи назарига кўра, ёз кишини қанчали хурсанд қилмасин, баъзан уни кафа қилиб ҳам қўяди. Чунки бу вақтда киши организмида ошқозон-ичак касалликларини қўзғатувчи моддалар кирадиган йўллар кўпаяди. Бундай касалликларни кўпинча пашша юқтиради. Сабзавот билан ҳўл мевани полизингиздан, боғингиздан ўз қўлингиз билан эндигина узган бўлсангиз ҳам уни ювмасдан еманг. Ювган билан унинг мазаси кетиб қолмайди, қайтага касалланиш хавфидан холи бўласиз. Ёзнинг бошқа бир «таҳдиди», яъни овқатдан заҳарланишдан, айниқса эҳтиёт бўлиш лозим. Овқатни шу куннинг ўзига етадиган қилиб (холодильник ёки ер тўла бўлмаса) яхшилаб қовиринг, узоқ қайнатинг. Қўл ювиш — ҳар қандай маданий кишига хос фазилат бўлиш билан бирга, ошқозон-ичак касалликларига йўлиқмасликнинг энг тўғри воситаси ҳамдир.

В. СОКОЛОВСКИЙ,
профессор.
(«Неделя»нинг 1965 йил 32-сони).

ВРАЧ маслаҳати

ТОЗАЛИККА РИОЯ ҚИЛИНГ

Дам олиш куни. Ҳаво очиқ. Юсуповлар оиласи бу кунни шаҳардан ташқарида ўтказмоқчи бўлишди. Чиндан ҳам кўм-кўк адрларда, салқин дарахтзорларда, тўлқинланиб оқаётган анҳорлар ёнида ҳордиқ чиқаришга нима етсин!

Улар чарчагунча чўмилишди. Офтобда ётишди. Кейин ҳаммалари овқат тайёрлашга киришишди.

— Муҳаббат, — деди онаси. — Дарров мана бу помидор ва бодрингларни ювиб, аччиқ-чучук қил! Муҳаббат ариқ сувида меваларни, сабзавотни яхшилаб ювди.

— Мана, тайёр!

Дала ҳавосида ҳаммаларига овқат янада мазали туюлди. Тушдан кейин дам олишди, яна чўмилишди, сўнг якшанба кунининг яхши ўтганидан мамнун бўлиб, уйга қайтишди. Келгуси дам олиш кунида яна далага чиқишга аҳд қилиб қўйишди.

Лекин... бу ният амалга ошмади. Учинчи куни Муҳаббат бетоб бўлиб қолди. У қорнида оғриқ сезиб, қуса бошлади, ичи кетди. Врач чақиришди. У Муҳаббатни кўриб, дизентерия билан оғриганини аниқлади ва уни касалхонага жўнатди. Кечқурунга бориб укаси Раҳим ҳам, кейин отаси ҳам касалланиб қолди. Хўш, улар нима учун бирданига касалга чалиндилар? Балки бу ариқ сувидандир?

— Ҳа, худди шундай, — деди врач. — Сабзавотни ариқ сувига ювмаслик керак эди...

Дизентерия — жуда хавфли юқумли касаллик бўлиб, унинг микроблари сувда узоқ вақт сақланади. Қайнатилмаган сув, айниқса ариқ суви кўп ҳолларда юқумли ичак касалликларига сабабчи бўлади. Сувни ёз кунларида албатта қайнатиш керак. Мева-чева ва айниқса сабзавотларни водопровод суви билан яхшилаб ювиш, кейин уни қайнатилган сув билан чайиш лозим. Чунки дизентерия ва ич терлама касалликларининг микроблари юқори даражали иссиқликка чидаш беролмайди.

Юқумли ичак касалликларининг тарқалишида пашшалар катта роль ўйнайди. Бу ҳақда олдинги суҳбатларда ҳам айтилган эди. Шунинг учун ҳам пашша билан курашни ҳамма жойда ва узлуксиз олиб бориш лозим. Энг муҳими — пашшаларнинг кўпаймаслигининг чорасини кўриш керак.

Юқумли касалликларга қарши курашнинг энг самарали йўли — уй-жойлар, ошхоналар, ҳовлилар ва кўчаларни, умуман ҳамма жойни озода сақлашдан иборатдир. Ҳар бир киши овқатлангандан сўнг идиш-товоқни ўз вақтида ювиши, қолган-қутган озиқ-овқатни эса дарров столдан йиғиштириб олиши лозим. Озиқ-овқат маҳсулотларини доимо бирон нарса билан беркитиб қўйиш керак.

Пашшаларни қиришда мухоморлардан ҳам, пашша ўлдиргичлардан ҳам кенг фойдаланиш лозим. Мева пўчоқларини, озиқ-овқат қолдиқларини кўчаларга, ҳовлиларга ва бошқа жойларга ташламаслик зарур. Бу масалада Тошкент шаҳрида анча яхши ишлар қилинган. Жумладан, ҳар куни эрталаб ахлатлар махсус машиналарда ташиб кетилади. Аммо хали ҳам баъзи бир кишилар озиқ-овқат қолдиқлари ва ҳар хил ахлатларни тўғридан-тўғри кўчаларга ташлаб кетаверадилар. Бунга бутунлай чек қўйиш керак!

Пашшанинг кўпайишига кўпгина бозорлар ҳам сабабчи бўлмоқда. Чунки, мевалардан қолган қолдиқлар, ириган сабзавотлар ўз вақтида махсус жойларга ташиб кетилмайди. Бозорлар ўз вақтида супирилмайди. Баъзан ҳатто сув ҳам сепилмайди. Бозор директорлари санитария талабларига эътиборсизлик билан қарамоқдалар. Прилавкалар, столлар ва бошқа жойларни яхшилаб ювишни эсдан чиқармаслик керак. Қолдиқларни ҳар куни кечқурун бозордан олиб чиқиб кетиш лозим. Шаҳар ижроия комитетлари аҳоли соғлиғи учун муҳим бўлган бу вазифаларга жиддий эътибор билан қарашлари зарур.

Юқумли ичак касалликларига қарши курашишнинг муваффақияти шахсий гигиена қоидаларига қандай амал қилишга ҳам боғлиқ. Шунинг учун ҳам ич терламани «ифлос қўл касаллиги» дейишлари бежиз эмас. Айниқса, ҳожатхонага кирилгандан сўнг қўлни совун билан яхшилаб ювиш керак. Туалетлар, ҳожатхоналар ҳар доим озода сақлансин.

Фақат шахсий ва жамоат гигиенаси қоидаларини яхши амалга оширгандагина юқумли касалликлар билан кураш ва уларни енгиш иши ўнғайлашади.

Н. КРАВЧЕНКО,
З. КОРН,
Республика санитария маорифи уйининг врачлари.

ОЙНИНГ КЎРИНМАС ТОМОНИ ТЎҒРИСИДА ЯНГИ МАЪЛУМОТЛАР

Москва Давлат университетининг Штернберг номидаги астрономия институтида Ой ва планеталар физикаси бўлимининг мудири, физика-математика фанлари доктори Ю. Н. Липский ТАСС-га мақола ёзиб юборди. Ю. Н. Липский «Зонд-3» автоматик станцияси Ойнинг кўринмас томонини фотосуратга олганлигини ва бу фотографияларни ишлаб чиқишнинг дастлабки натижаларини шарҳлаб, қуйидагиларни ёзади:

Совет Иттифоқи Ернинг биринчи сунъий йўлдошини учириб, космик фазони ўзлаштиришни бошлаб берганидан бери орадан атиги саккиз йил вақт ўтди. Ҳозир жуда кўп йўлдошлар Ер атрофидаги орбиталарда айланиб юриб, қимматли илмий маълумотларни бизга юбориб турибди, космик ракеталар эса Қуёш системасининг узоқ жойларига ўтиб, бу системанинг тузилиши тўғрисидаги янги маълумотларни бизга йўлламоқдалар. Ю. А. Гагариннинг космосга биринчи парвоз қилишидан тортиб, экипажи П. И. Беляев ва А. А. Леоновдан иборат бўлган «Восход-2» кемаси учиб бораётганида одамнинг кема кабинасидан космосга биринчи марта чиқишигача ўтган давр ичида космонавтика ғоят тез ривожланиб бораётганлигининг шоҳидлари бўлдик.

Ер — Ой маршрути бўйлаб биринчи учиш бошқа планеталарга йўл очишда муҳим босқич бўлди. 1959 йилда шу маршрут бўйлаб учирилган совет космик ракетаси СССРнинг давлат герби солинган вимпелни Еримизнинг табиий йўлдошига элтиб қўйди ва бу учиш ой тўғрисида янги қимматли илмий маълумотлар олишга имкон берди. Шундан сўнг Ерда ясалган аппаратлардан яна бир нечаси Ой юзасига бориб етди.

Космик учишлар Ойни тадқиқ қилишда янги босқичга ўтишга имкон берди.

1959 йилнинг октябрида Ойга учирилган «Луна-3» автоматик станцияси Ойнинг Ердан кўринмайдиган қисми қандай тузилганлиги тўғрисида биринчи марта маълумотлар олишга имконият берди.

Американинг «Рейнжер» аппаратлари ёрдамида 1964 — 1965 йилларда Ойнинг Ердан кўриниб турадиган томонларидаги участкалари фотосуратга олинди. Шу аппаратлар ёрдамида олинган суратлар Ердан туриб кузатиш вақтида ечиш қийин бўлган кўпгина масалаларни анча яхшироқ ечишга ёрдам берди.

Ойнинг орқа томонини ўрганиш натижасидагина кўпгина гипотезаларни (тахминларни) текшириб кўриш мумкин. Вазифа — планетамизнинг табиий йўлдошини глобал тадқиқ қилишдан иборат эди: Ерда туриб Ойнинг кузатиш имконияти бўлмаган қарийб йигирма миллион квадрат километр майдони тўғрисида маълумотлар олиш зарур бўлиб қолди. Бизнинг замонамизда бу вазифани амалга ошириш — Ойга планеталараро автоматик станция юбориб, унинг орқа томонини фотосуратга олиш, бу суратларни радиотелевизион системалар воситасида Ерга юбориш имконияти туғилди. Бу жуда зўр эксперимент ғоят катта қийинчиликларни енгишни талаб қилди. Станция аппаратлари олдигагина эмас, шу билан бирга шу станциянинг учиш траекториясига, ракетанинг қувватига нисбатан ҳам ғоят мураккаб талаблар қўйилган эди.

Бу ишни амалга ошириш 1959 йил 7 октябрда Совет Иттифоқида бошланди, ўша куни «Луна-3» автоматик станцияси Ойнинг кўринмас томонини фотосуратга олиб, бу суратларни Ерга юборди. Ойнинг Ердан кўриниб турадиган шарқий чекка зонаси ҳам олинган фотосуратларда кўриниб туришини таъминлайдиган қилиб, иш программаси тузилган эди. Аммо ўша вақтда Ойнинг кўринмас томонидан бир қисми суратга олинмай қолди. Космосдан юборилган фотосуратларда Ой чеккасидаги шарқий зонанинг юзга яқин деталлари акс эттирилган эди. Шу деталларни Ойнинг илгаридан бизга маълум бўлган координатлари билан солиштириб текшириб кўриш Ойнинг тескари томонида аниқланган барча 500 та объектни Ойнинг кўриниб турган томонидаги объектлар билан боғлашга ва шу тариқа Ойнинг ягона координатлари системасини чизишга имкон берди. Бундан ташқари, Ой чекка зонасининг фотосуратларини текшириб аниқлаш Ойнинг кўринмас томонидаги янги деталларнинг қандайлигини билиб олиш учун намуна бўлиб хизмат қилди.

Бошқа самовий жисмнинг телевизион суратлари фан тарихида биринчи бўлиб, космосдан Ерга юборилди. Бу суратларни ўрганиш натижалари Ой орқа томонининг атласида, шунингдек бошқа нашрларда эълон қилинди. Бу атласни СССР Фанлар академияси нашр этди.

Ой тескари томонининг биринчи марта тузилган харитаси ва атласнинг бошқа материаллари асосида Ойнинг биринчи глобуси нашр этилди ва глобусда Ойнинг орқа томони яққол акс эттирилди. Бу атлас ва глобус Польшада, Англияда, АҚШда, Франция ва бошқа мамлакатларда таржима қилиб чиқарилди.

Ойнинг орқа томони шундан бери олти йил давомида фотосуратга олингани йўқ эди.

Олис космик фазо физикасини тадқиқ қилиш, автоматик станцияга ўрнатилган турли системаларни такомиллаштириш ва синаб кўриш учун мўлжалланган «Зонд-3» автоматик станцияси 1965 йил 18 июлда парвоз қилди. Жумладан бу станцияда планеталарнинг фотосуратини олиб, шу суратларни бир неча юз миллион километрга тенг олис масофалардан Ерга юбориб турадиган аппаратлар ўрнатилган.

«Зонд-3» станцияси Ер сунъий йўлдошининг орбитасидан иккинчи космик тезликдан каттароқ тезлик билан учирилгач, ўзининг гелиоцентрик орбитаси бўйлаб ҳаракат қилиб, орадан 33 соат ўтганидан кейин Ойга яқин масофадан ўтиб борди. Шу станциядаги фототелевизион аппаратлардан Ойнинг шу вақтгача номаълум бўлиб келаётган қисмларини суратга олиш учун фойдаланилди.

Станцияда ўрнатилган телевизион аппаратлар бир неча юз миллион километр масофаларда туриб, сурат кадрларини юборишга мўлжалланган аппаратлар бўлганлиги сабабли, суратнинг ҳар бир кадрини юбориш 34 минут вақт олади.

Ойнинг телевизион аппаратлар билан олинган сурати Ерга радиотўлқинларнинг сантиметрли диапазонида юборилиб турди, бунинг учун станцияда ўрнатилган ва Ерга томон жуда ҳам тўғриланиб қўйилган параболик антеннадан фойдаланилди. Алоқа сеанслари вақтида бу антенна ориентация системаси ёрдами билан ниҳоят даражада аниқ қилиниб ерга йўналтириб қўйилади. Суратларни Ерга юбориб туриш режими Ердан берилган командалар билан белгиланади.

Ойни фотосуратга олиш сеанси бир соат 0,8 минут давом этди. Фотосуратга олиш Ой юзасидан 11,6 минг километр узоқ бўлган масофадан бошланиб, Ойга энг яқин масофани (камида 10 минг километрли масофани) ўтилиб бўлганидан кейин тамомланди. Ойни фотосуратга олиш вақтида «Зонд-3» станциясининг Ойга нисбатан ҳолати узунлик бўйича 60 градус ва кенглик бўйича 12 градус ўзгарди.

Олинган суратларни Ерга юбориш 29 июлда Ердан 2.200.000 километр узоқликдаги масофадан бошланди, шу вақтда Ернинг станциядан кўриниш бурчаги шу станциядаги антеннани аниқ тўғрилаб йўллаб қўйиш учун етарли равишда кичрайган эди. Бундан буён бу хилдаги суратлар анча узоқ масофалардан Ерга юборилиб турилади.

Траекториянинг Ойга нисбатан ҳолати шундай қилиб белгиландики, фототелевизион аппаратлар Ойга рўпара қилиб қўйилганида Ой орқа томонининг биз учун энг аҳамиятли бўлган қисмларигина шу мазкур фототелевизион аппаратларга кўриниб турди.

Станция шу траектория бўйлаб ҳаракат қила борган сари Ойнинг орқа томонида 1959 йилда фотосуратга олинмай қолган участкалари станциядан тобора аниқроқ кўрина бошлади. Бинобарин, Ойнинг янги олинган фотосуратлари унинг юзасидаги бизга шу вақтгача номаълум бўлган қисмни тўла ўз ичига олади, деса бўлади. Баъзи фотографияларда Ойнинг ердан кўриниб турадиган томони ҳам суратга тушиб қолган, баъзи фотографияларда эса Ойнинг 1959 йилда суратга олинган орқа томонидаги қисмлар ҳам суратга тушиб қолган.

«Зонд-3» станцияси Ойда Шарқий денгиз деб аталган жойни — унинг Ердан кўринмайдиган ярим куррасининг шарқий чеккасидаги энг характерли қисмни фотосуратга олди. Ойдаги кўп денгизлар каби бу денгиз ҳам гардиш шаклида бўлиб, атрофини катта масофада Кордильер ва Рокка тоғ тизмаларининг икки тизмаси ўраб олган, улар орасида Куз ва Баҳор денгизларининг қорамтир этаклари жойлашган. Ердан қараганда, Шарқий денгизнинг чеккаси ва унинг Катта Ромб ҳамда Кичик Ромб деган қўлтиқларинигина кўриш мумкин. Баҳор денгизининг шимол томонидаги қисми Ойнинг кўриниб турган томони чегарасидан нарига ўтиб кетганлиги, тоғ тизмалари эса Шарқий денгизни ҳамма томондан ўраб олганлиги энди аниқ бўлиб қолди.

Шарқий денгизнинг жанубида илгари номаълум бўлган ва тизма тоғ билан бир-биридан ажралиб турган иккита кичик денгиз бор.

Шарқий денгиз райони билан унинг қаршисида, Ойнинг ердан кўринадиган қисмида жойлашган кризислар денгизи райони бир-бирига ўхшаганлиги диққатни жалб қилади. Гардиш шаклидаги бу иккала денгиз атроф тузилиши ва жойланиши жиҳатидан бир-бирига ўхшаш тизма тоғлар билан ўраб олинган. Бу тоғлар орасида унчалик катта бўлмаган чўзинчоқ денгизлар: кризислар денгизи атрофидаги Кўпик, Тўлқин ва Илон денгизлари ҳамда Шарқий денгиз атрофидаги юқорида айтиб ўтилган тўртта денгиз бор. Ой қитъасининг жуда очиқ кўриниб турган областлари мана шу денгизларга туташиб турибди.

Ойнинг ҳар иккала ярим шарининг юзаси тўғрисидаги маълумотлар ундаги қора «денгизлар» ва ёруғ «қитъалар» қандай жойлашганлиги тўғрисида тасаввур ҳосил қилишга имкон бера олади. Ой ярим шарининг Ер томонга қараган шимолий палласи асосан денгизлардан иборат бўлгани ҳолда, Ой орқа томонининг шимолий қисми жуда катта қитъадан иборат. Бу қитъа Ойнинг Ердан кўриниб турган ярим шаридаги жанубий қитъадан анча катталик қилади. Аммо Ойнинг Ердан кўринмайдиган томонининг қитъа қисмида жуда катта чуқурликлар бор. Қалашиб кетган кратерлар томонидан қаттиқ бузилган бу чуқурликлар Ойнинг Ердан кўриниб турган томонидаги Деландр областини эслатади. Диаметри 200-500 километрли бу кратерларни катталиги жиҳатидан денгизларга ўхшатса бўлади-ю, аммо уларда денгизлар учун характерли бўлган қорамтир тус йўқ, шунингдек мазкур кратерлар ўзининг тузилиши жиҳатидан ҳам денгизлардан фарқ қилади.

Ойнинг орқа томонига назар солсангиз, бир-бирининг устига қалашиб кетган катта кратерларнинг кўплиги ҳайратда қолдиради. Ойнинг орқа томонидаги қисмида жами қанча кратерлар борлигини қуйидаги маълумотлардан билиш мумкин. Олинган фотосурат кадрлардан фақат биттасигина акс эттирган беш миллион квадрат километрга яқин территорияда ҳар бирининг диаметри 200 километрдан ортиқроқ тўртта кратер, ҳар бирининг диаметри юз километрдан 200 километргача бўлган 20 га яқин кратер, ҳар бирининг диаметри 50 километрдан 100 километргача бўлган 60 та кратер, ҳар бирининг диаметри 20 километрдан 50 километргача бўлган юзта кратер ва ҳар бирининг диаметри 10 километрдан 20 километргача бўлган 400 дан кўпроқ кратер борлиги ҳисоблаб чиқилди. Фотографияларда Ой учун характерли бўлган ва ўртаси диккайиб кўриниб турган жуда кўп кратерлар ва тарам-тарам ёруқлари кўриниб турган кратерлар яхши билиниб турибди.

Ойнинг Ердан кўриниб турган ярим шарида учрамайдиган, аммо янги кашф қилинган ва диққатга энг сазовор деталлардан бири шуки, Ойнинг кўринмас томонида бир неча юз километрга чўзилган ва унчалик катта бўлмаган жуда кўп кратерлар бир-бирига туташиб кетган. Бу кратерлар тизмасининг бир учи Шарқий денгиз яқинидаги очиқ қитъа районида бошланса керак. Шунингдек, Ойнинг кўринмас қисмидаги қитъада юқорида айтиб ўтилган денгизсимон жуда катта жойлар (талассоидлар) ҳам борлиги кашф қилинди.

1959 йилда олинган фотосуратларнинг материаллари синчиклаб ишлаб чиқилганидан кейин Ойнинг Ердан кўриниб турган ва кўринмайдиган қисмлари ўзларининг сатҳлари жиҳатидан бир-бирига ўхшамаган шаклда экан, деган хулосага келинган эди. Ойнинг орқа томонида денгизлар нисбатан кам ва шу томоннинг ҳаммасининг туси ёруғроқ ва тоғли жойлари кўп, деб якун чиқарилган эди. Кези келганда шуни айтиш керакки, Ер шарининг ҳам икки палласи мана шундай шаклан бир-бирига ўхшамайди. Энг чуқур қисми 10 километрдан кўпроқ пасайиб кетган, ўртача чуқурлиги эса тўрт километрдан ошиқ бўлган Тинч океан Ернинг сув билан қопланган юзасининг 50 процентини ташкил қилади ва бутунлай деярли ғарбий ярим шарга жойлашган.

Ойнинг орқа томонидаги кратерларнинг жойланиш тиғизлиги анча калинроқ бўлиб чиқди ва ҳоказо. Бу хулосаларни «Зонд-3» станцияси ёрдамида олинган фотосуратлар ҳам тўла равишда тасдиқлади.

Ойнинг фотосуратини олиш соҳасида «Зонд-3» ёрдамида ўтказилган экспериментнинг материаллари катта илмий аҳамиятга эга. Ойнинг орқа томони энди сир бўлмай қолди.

ХАЛҚАРО АҲВОЛ — ПЛАНЕТАМИЗДА

СОМАЛИ РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ СССРГА КЕЛИШИГА ДОИР

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати Сомали Республикасининг президенти Адан Абдулла Усмонни расмий визит билан Совет Иттифоқига келишга таклиф этдилар.

Сомали Республикасининг президенти Совет Иттифоқига 1966 йил баҳорида ташриф буюриши тўғрисида келишиб олинди.

Сафарнинг аниқ вақти дипломатия йўли билан қўшимча суратда келишиб олинади.

Совет делегацияси Индонезияга келди

ЖАКАРТА, 16 август. (ТАСС). СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари К. Т. Мазуров бошчилигидаги Совет Иттифоқи ҳукумат делегацияси Индонезия Республикаси ҳукуматининг таклифига мувофиқ бугун бу ерга келди. Делегация Индонезия республика деб эълон қилинган куннинг 20 йиллигини байрам қилишда иштирок этади.

Аэродромда делегацияни Индонезия бош министрининг ўринбосари ва ташқи ишлар министри доктор Субандрио ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

ВЬЕТНАМЛИК ДЎСТЛАР МОСКВАДА

МОСКВА, 16 август. (ТАСС). Расмий визит билан Совет Иттифоқига келган Вьетнам Демократик Республикаси миллат мажлиси делегацияси бугун СССР Олий Советида бўлди. Делегацияга Вьетнам Меҳнаткашлар партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Вьетнам Демократик Республикаси миллат мажлиси доимий комитети раисининг ўринбосари Хоанг Ван Хоан бошчилик қилмоқда.

СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси Я. В. Пейве қардош мамлакатдан келган меҳмонларни самимий табриклади.

Суҳбат вақтида меҳмонлар СССР Олий Советининг тузилиши ва фаолияти билан танишдилар.

Делегация бошлиғи Хоанг Ван Хоан Совет Иттифоқига келишга таклиф этганлик учун ташаккур билдирди. Вьетнам Демократик Республикасининг парламент аъзолари, деди у, буюк мамлакатга — Совет Иттифоқига, пролетар революцияси ватанига зўр хурсандчилик билан келди.

Бизларнинг кўпчилигимиз СССР га бир неча марта келганмиз. Лекин биз ҳар сафар бу ерда янгидан-янги нарсаларни кўрмоқдамиз. Бу эса бизларни руҳлантирмоқда. Вьетнам халқи совет кишиларига нисбатан муҳаббат ва дўстлик ҳисларига тўлиб-тошгандир. Бизнинг дўстлигимиз қалин, самимий ва абадий дўстликдир. Вьетнам халқи, деди у, социализм қурилиши жараёнида ва Америка агрессорларига қарши олиб бораётган курашда Совет Иттифоқини ўзи билан ёнма-ён турибди, деб ҳис этмоқда. Совет халқи Вьетнам халқини актив қўллаб-қувватламоқда. Бу эса бизни янги зафарларга илҳомлантирмоқда.

Самимий ва дўстона вазиятда ўтган суҳбатда СССР Олий Советининг депутати Д. П. Горюнов ва Вьетнам Демократик Республикасининг Совет Иттифоқидаги элчиси Нгуен Ван Кинь қатнашдилар.

САЙГОНДА ПОРТЛАШ

ЛОНДОН, 16 август. (ТАСС). Бугун эрта тонгда Сайгон полициясининг Жанубий Вьетнам пойтахтининг энг марказий қисмида жойлашган штаб-квартирасини кучли портлашлар ларзага келтирди, деб хабар беради Рейтер агентлигининг мухбири Сайгондан.

Дастлабки маълумотларга кўра, беш киши ўлган, кўпгина ярадорлар бўлиб, улар орасида бир неча американлик ҳам бор. Сайгон полициясининг эътироф қилишича, портлаш натижасида бир неча бино вайрон бўлган. Шу воқеани ўзи кўрган кишиларнинг айтишларича, Жанубий Вьетнам ватанпарварлари бир неча автомобилда келиб, ана шу дадил ҳужумни амалга оширганлар. Улар соқчилар билан бўлган олишув вақтида полициячилардан икки кишини ўлдирганлар ва муваффақиятли ҳужумдан кейин ғойиб бўлганлар.

ШОНЛИ ЙИЛЛИК

ГАВАНА, 16 август. (ТАСС мухбири). Бугун Куба халқи Куба Коммунистик партиясининг 40 йиллигини нишонламоқда.

Компартиянинг барпо этилиши мамлакатда ишчилар ҳаракати билан антиимпериалистик ҳаракатнинг ривожланишига жуда катта таъсир кўрсатди. Партия ниҳоятда оғир шароитларда иш олиб борди. Йигирма йилдан кўпроқ вақт ичида у яширин ҳолатда бўлди. Мачадо билан Батистанинг реакцион диктатуралари коммунистлар устига оммавий репрессиялар ёғдирди. Коммунистларнинг кўплари қамаб қўйилди ва қийноқларга солинди, ўз халқининг озодлиги учун курашда жонини қурбон қилди. Бироқ, таъқиблар партиянинг иродасини синдира олмади. Коммунистлар Кубада марксизм-ленинизм, пролетар интернационализми ғояларини пропаганда қилиш ишида ғоят катта роль ўйнадилар.

1959 йилда Куба революцияси ғалаба қилганидан кейин Халқ социалистик партиясини (ўша вақтга келиб Компартия ана шундай ном билан аталар эди) Фидель Кастро бошлиқ «26 июль ҳаракати» ва «13 март революцион директорати»га қўшиб юбориш асосида Куба Социалистик революция бирлашган партияси (Пурск) ташкил этилди.

Шонли йилликка бағишлаб газеталар бутун-бутун саҳифалар эълон қилмоқда, радио ва телевидение эшиттиришлар ўтказмоқда. Куба Социалистик революция бирлашган партиясининг назарий органи «Куба социалиста» журнали катта редакцион мақола эълон қилмоқда.

Куба Социалистик революция бирлашган партиясининг миллий раҳбарлиги Компартиянинг 40 йиллигига бағишлаб бугун тантанали йиғилиш ўтказади.

В. ЛАСКАРЕВ.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ КХДРДА БЎЛИШИ

ХАМХИН, 16 август. ТАСС мухбири П. Гришаев хабар беради: КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари А. Н. Шелепин бошчилигида халқ Кореяси бўйлаб сафар қилиб юрган Совет делегацияси бугун Жанубий Хамген вилоятининг маъмурий маркази—Хамхин шаҳрига келди.

Хамхин аҳолиси Совет Иттифоқидан келган меҳмонларни очиқ чеҳра билан кутиб олди.

Хамхин шаҳри — халқ Кореясининг энг йирик саноат марказларидан биридир. Маҳсулоти бутун республикага довруғ ёйган Хамхин саноат районида жуда кўп корхоналар бор. Хиннам химиявий ўғитлар комбинати. Ренсон машинасозлик заводи. Понгун химия заводи шулар жумласидандир. Хамхинни Корея Халқ Демократик Республикаси химия саноатининг юраги деб аташлари бежиз эмас: республика химия саноатининг асосий кўпчилиги худди мана шу ерда ишлаб чиқарилади.

Тушдан кейин Совет делегацияси аъзолари ва уларга ҳамроҳ бўлиб юрган Корея Меҳнат партияси Марказий Комитети раисининг ўринбосари Пак Ким Чер Хиннам химия ўғитлар комбинати ишчилари ҳузурида меҳмон бўлишди.

Меҳмонлар корхонанинг бир қанча цехларини кўздан кечиришди.

Кечқурун Совет делегацияси Корея озод қилинган куннинг 20 йиллигига бағишлаб шаҳардаги бадиий ҳаваскорлик коллективлари Хамхин вилоят театрида берган байрам концертини томоша қилди.

Л. Б. ШАСТРИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ДЕҲЛИ, 16 август. (ТАСС). «Яқинда Совет Иттифоқига борган вақтимизда, Совет ҳукумати ва халқи бизни шундай меҳрибонлик ва самимият билан табриклашдики, бу нарса бизда чуқур таассурот қолдирди», — деди бугун Ҳиндистон халқ палатасида бош министр Л. Б. Шастри. «Ана шу визит,— деб илова қилди Шастри, — бизга совет халқи ҳаётининг турли соҳаларидаги муваффақиятларни кўриш, бир-биримизни қизиқтириб турган халқаро проблемалар ва масалаларни Совет Иттифоқи раҳбарлари билан муҳокама қилишдек қимматли имконият берди».

Совет раҳбарлари билан олиб борилган суҳбатлар, деди сўзини давом эттириб бош министр, очиқ кўнгиллилик ва самимийлик вазиятида ўтди, ҳамда ҳар иккала томоннинг халқаро проблемалар хусусидаги фикрларини тушуниб олиш учун алоҳида фойда келтирди. «Совет ҳукумати ҳам, шунингдек халқи ҳам тинчлик ва халқаро ҳамкорлик учун астойдил ва чин кўнгилдан курашаётганликлари равшан кўриниб турди».—деб таъкидлади Л. Б. Шастри.

МАДАГАСКАРДАГИ ПАРЛАМЕНТ САЙЛОВЛАРИНИНГ НАТИЖАЛАРИ

ПАРИЖ, 16 август. (ТАСС). Мальгаш Республикасининг миллат мажлисига 8 августда ўтказилган сайловларнинг узил-кесил натижалари Тананариведа эълон қилинди. Франс пресс агентлиги мухбирининг хабар беришича, рўйхатга олинган жами сайловчилар (2.605 минг киши) нинг 95 проценти сайловларда қатнашган. Овоз беришда иштирок этганларнинг (2.304 минг киши) қарийб 94 проценти Мадагаскар Социал-демократик партиясининг номзодларини ёқлаб овоз берган. Бу партия миллат мажлисида мутлақ кўпчилик — 107 ўрин олган. Асосий рақобатчи партия — «Мадагаскар мустақиллиги учун курашувчи конгресс» атиги 4 процент (82 минг) овоз тўплаб, бор-йўғи 3 та мандат олган. Бошқа сиёсий партиялар ва гуруҳлар ўз вакилларининг миллат мажлисига сайланишига эриша олмаган.

МАТЕУСНИНГ КОСТЮМИ

Луандино ВИЕЙРА

Луандино Виейра — Анголанинг машҳур ёзувчиларидан бири. У Салазар айғоқчилари томонидан ушланиб «қўпорувчилик қилган» деган туҳмат билан 14 йил қамоққа ҳукм қилинди. Ҳозир Сантьяго оролидаги Таррафал турмасида ётибди. Қуйида унинг «Матеуснинг костюми» ҳикоясини ўқийсиз.

* * *

I.

Турма соқчиси илжайганча директорнинг ҳузурига кирди. Қаддини букиб:

— Жаноб Рейс, — деди ёқимсиз табассум билан. — Мен сизга қувончли бир хабар келтирдим...

Соқчи узоқ йиллардан буён бу ерда ишлаб, хушомадгўйлик билан кун кечириш унинг қон-қонига сингиб кетган эди. Сохта табассум қилмаса, хўжайинга эгилиб, кулиб боқмаса боши дўқ-пўписадан чиқмай қолади-да! Шу сабабли у ўзини бошлиқларга яқинроқ тутишга ҳаракат қилар, бу йўлда ҳар қандай бачканаликлардан ҳам қайтмас эди.

У хўжайинидан руҳсат сўрамасданоқ стулга ўтирди. Оғзи қулоғига етганча сўзида давом этди:

16-камерага киришга руҳсат бериб, жуда, боплабсизда. Бу ҳеч кимнинг хаёлига келмайдиган тадбир!

Хўжайиннинг сичқонникидек милтираган кўзлари юмилди. Лабларида заҳарханда кулги ўйнади. Ажаб, Лукас Жоао Матеус қанақа одам ўзи-а! У бор жойда ғалва ҳамроҳ, ҳар куни ана шундай ҳодисалар бўлиб туради. Яна бирор ғалвани бошламадимикин, деб ҳадиксиради директор.

Соқчи эса ҳамон гапдан тўхтамасди:

— Улар жуда оз вақт гаплашишди. У ёқ бу ёққа ўтиб, сўзларини эшитишга уриндим. Эр-хотин беш минут давомида бир бирига термулишиб, нима ҳақдадир пичирлашди. Хотиннинг тани балчиқдек қора бўлса ҳам лекин гавдаси жуда чиройли, иффатли экан. Қарашлари ҳам ёқимли...

Хўжайин бу сўзларга қулоқ солиб тураркан бир оз жонланиб:

— Гапиравер, қани, тезроқ гапир, яна қандай янгиликлар бор. Тортинмай ҳаммасини айтавер, — деди.

Кекса соқчи ўзига билдирилган катта ишончдан қувониб, боши осмонга етди. Ўғли қатори келадиган бу йигит унга катта илтифот билдириб, сўзларини оқизмай-томизмай тинглар, яна тезроқ айтавер деб қўярди! Шу сабабли у жўшиб ҳикоя қила бошлади.

— Мен улардан кўзимни узмай турдим. Яхшиликни билмайдиган тўнғизлар пичирлашиб, менинг ёнимда ўпишяпти. Учрашув вақти тугаётганда бир-бирига ёпишиб олди. Ёнимизда одам турибди деб ҳайиқишмайди ҳам. Хотин эрининг бўйнига осилиб, унинг қулоғига «мен сенга комплекостюм олиб келаман» деди.

— Костюм дедингми?! Қанақа костюм?— ажабланиб сўради бошлиқ.

— Ҳа, костюм деди. Худди мана шу қулоқларим, — соқчи ўз қулоғини ушлаб чўзди, — билан эшитдим.

— Жин-пин урдими сени? Шундай жазирама иссиқда у костюмни бошига урурмиди?! Ҳа, ҳа, ҳали у нодон ўз ишининг трибуналда кўрилишидан умид қилаётгандир? Ясаниб-тусаниб бормоқчи бўлса керак!.. Костюм деганини аниқ эшитдингми?

Бошлиқ қаҳ-қаҳ уриб кулди. Юпқа лаблари очилиб, кирланган сариқ тишлари кўринди. Юзларини ажин қоплаб, кўзлари салқиб қовоғи орасига ботиб кетди.

— Бу ёғини билолмадим, хўжайин,—деди соқчи бир оз бўшашиб.— Лекин хотиннинг костюм дегани аниқ эсимда. Буни сизга билдириб қўйиш мен учун ҳам қарз, ҳам фарз... Бу ерда бир сир борга ўхшайди. Эҳтимол... хотин унга хат бермоқчи бўлгандир...

Бошлиқ бирдан хушёр тортди. Кекса соқчига миннатдорчилик билдириб, сакраб ўрнидан турди. Эгри-бугри, ориқ оёқлари билан полни ғижирлатиб босиб, хонанинг у бурчидан-бу бурчига бориб-кела бошлади. «Бу нодон ўз қўл-оёғини боғлашга ўзи арқон топиб берди, — деб ўйлай бошлади бошлиқ. — Энди инспектор ҳам менинг хушёрлигимга, ишбилармонлигимга тан беради».

Матеусни кузатиб юрган айғоқчи, у Конго билан алоқадор, деб қасам ичди. Лекин уч ойга чўзилган оғир қийноқлар, очлик, зулм билан ҳам маҳбуснинг оғзидан бир оғиз сўз олиша олмади. У дўзахий азобларга чидади, ҳушидан кетиб қолганида ҳам бирортанинг исмини айтмади. Қамчи билан савалашлар ҳам фойдасиз қолаверди. Бошлиққа эса маълумот керак, жуда зарур эди! Унинг истиқболи, янада юқори лавозимга кўтарилиши шунга боғлиқ. Чунки, инспектор ёрдамчиси лавозимини эгаллаш учун яқинда имтиҳонлар бошланади. Унгача эса «бирор иш кўрсатиб қўйиш» зарурда! Хатто у бир вақтлар инспектор олдида ноҳасдан:

—Менимча, жаноб инспектор, биз бу гал ипнинг учини топдик, — деб қўполроқ гапириб юборганига ҳам афсусланди. Энди эса инспектор ундан хурсанд бўлади. «Яхши, яхши, балли сизга» деб елкасига қўлини қўяди. Ҳа, бошлиқ ҳозироқ ўзининг елкасида инспекторнинг қўли тургандек мамнун бўлди. Лекин ҳалиги сўзлари инспекторнинг ёдидамикин? Орадан уч ой ўтиб кетди. Бошлиқ Матеус тўғрисида ҳар хил афсоналарни тўқиб-қураб, шуни айтиш баҳонаси билан инспектор ҳузурига қадам ранжида қилди. Инспектор эса унга тескари бурилиб, қўрслик билан:

— Рейс, сиз нима иш қилиб юрибсиз ўзи, — деб тўнғиллади. — Гапингиз бир-бирига қовушмайди. Бири боғдан бўлса, бири тоғдан. У одамга жуда эҳтиёт бўлинг. Айёр, қўрқинчли киши у. Ҳа, қийноқлар устига қийноқ қилиб, «нафас олгани» қўйманг уни!

Рейснинг юзлари қизариб-бўртиб кетди. Тили калимага келмай, тутила-тутила:

— Жаноб инспектор, — деди. — Бу одам балиққа ўхшаб бармоқ орасидан чиқиб кетаверади. Лекин биз, ҳа, биз уни ҳушига келтириб қўямиз...

Инспектор эса бошлиқнинг сўзларига қулоқ солишни истамасди.

Инспектор ўринбосари лавозимини эгаллаш учун яқинда бўладиган имтиҳонларни эсларкан, Рейснинг ташвиши янада ортди. У қандай бўлмасин Лукас Матеус тўғрисида маълумотлар тўплаши, бўҳтонлар билан бўлса ҳам бу ишни бирёқли қилиши керак. Ҳа, унинг истиқболи, лавозими, бутун келажаги шу ишнинг қандай ҳал бўлишига боғлиқ.

Рейс мийиғида кулиб қўйди. Лекин буни инспекторга сездирмаслик учун юзини артиш баҳонаси билан кўзларини яширди. Ҳа, у энди ипнинг учини чиндан ҳам топган эди. Рейс қандай йўл билан бўлмасин Матеусдан «ўз айбига иқрор бўлганлиги» тўғрисида хат олади. Бунинг учун маҳбуснинг терисини шилишдан ҳам тоймайди. Ана, ҳозир ҳам Рейснинг қулоғи остида Матеуснинг дод-фарёдлари, ялиниб-ёлборишлари эшитилиб турибди. Ортиқча қийноқларга бардош беролмаган Матеус адютантнинг буйруғи билан қуйидаги сўзларни ёза бошлайди:

— Мен шу нарсага иқрор бўламанки...

Шу хаёллар оғушида маст бўлиб Рейс боққа чиқди. Лилия гулларининг тоза япроқлари устида сув томчилари ялтираб турарди. Маҳбуслар ҳозиргина гулларга сув қуйишган. Боғ негадир бугун унинг кўзига жуда чиройли кўриниб кетди. Капалаклар япроқдан-япроққа учиб қўнади. Қуёш нурлари гулларни эркалайди.

Соқчи ҳам боғда ишлаётган маҳбусларни кузатиб турган экан.

— Артур, — деди бошлиқ соқчига сирли назар ташлаб, — туя кўрдингми — йўқ. Ҳали воқеа тўғрисида ҳеч кимсага оғиз оча кўрма. Агар бу ишимиздан бирор натижа чиқса сен ҳам, албатта, қуруқ қолмайсан...

Шундай дедию, Рейс хурсанд бўлган ҳолда кўздан узоқлашиб кетди. У эртаги кун ҳақида ўйларди. 16-камерадаги маҳбус Лукас Матеусни қандай қилса керакли маълумотларни айтаркин? Айтади! Бу қамчи кимларни сўзлашга мажбур қилмаган, дейсиз...

Рейс боғ дарвозасига етганда яна тўхтаб қолди. Унинг бошига бошқа бир фикр келган эди. Орқасига ўгирилиб соқчига қичқирди:

— Артур, 16-камерадаги бачағарга бугун ҳам, эрта ҳам ҳеч овқат берма. Бир таъзирини есин!

Шундай дедию, у ҳуштак чалганча боғдан чиқиб кетди.

[Давоми бор]

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Радио

18 АВГУСТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Концерт, 9.30 — Чолғу куйлари, 10.30 — «Қанотли кишилар», 11.10 — СССР Ҳаво флоти куни. «Авиация халқ хўжалиги хизматида» (рус.), 11.25 — Дутор куйлари, 13.40 — Концерт (рус.), 16.15 — Ўзбекистоннинг музика маданияти (рус.), 17.00 — «Ёшлик» радиостанцияси, 18.10 — Рус қўшиқлари. 18.30 — Концерт, 19.20 — Авиаторлар талабига мувофиқ концерт (рус.), 20.00— «Пахта териш машиналари шай бўлсин» (рус.), 20.10 Қозоқ куйлари, 20.45 — «Тўқимачиларга — аъло сифатли тола», 21.20 —Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари учун концерт, 22.00 — Ахлоқ ва тарбия темасида, 22.15 — Севимли артистлар, 22.40 — Поэзия кечаси, 23.20 — Учувчилар талабига мувофиқ байрам концерти.

Телевидение

18 АВГУСТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар,** 18.25 — **Звездочка** тележурнали, 19.00 — **Киножурнал** ва **Изларинг** номли бадиий фильм.

20.30 — **Ватан қанотлари** (СССР Ҳаво флоти кунига бағишланган эшиттириш, ўзбек ва рус тилларида).

22.00— **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 22.05 — **Телевизион янгиликлар,** 22.25 — **Сиҳат-саломатлик** тележурнали.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 19.00 — **Чехословакиялик пионерлар** (болалар учун), 19.20 — **Тошкент янгиликлари,** 19.30 — **Узганинг сояси** (телефильм), 19.50 — **Қишлоқ коммунистларининг иш кунлари,** 20.10 — **Биринчи ўзбек рассоми** («Ёшлик» студияси).

Рус тилида: 20.30 — **Тошкент янгиликлари,** 20.40 — **Профессор Пушкарёв** (телефильм). 21.00 — **Самолёт соат 9 да жўнайди** (бадиий фильм).

Театр

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/VIII да **Тошболта ошиқ.**

Кино

ҚИШКИ БИНОДА

Тоғ қонуни — НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКИСТОН», «МОСКВА», «ИСКРА», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун). САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз 1 ва 3 да). «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб 10 ва кундуз 4 да), «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Макс Линдер компанияси — «ЁШ ГВАРДИЯ», «ЧАЙКА», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун), САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 5 ярим, кеч 7 ярим ва 9 яримда), «СПУТНИК» (жуфт соатларда).

Валера — «ЁШ ГВАРДИЯ» (эрталаб соат 10 ва 11-45 минутда), «ЧАЙКА» (эрталаб 10 да), «ДРУЖБА» (эрталаб 11, кундуз 1 ва кеч 10 да).

Улуғ Ватан уруши (кундуз ва кечқурун), **Зигмунд Колосовский** (эрталаб соат 10, кундуз 4-15 минут ва кеч 10 да) — СОБИР РАҲИМОВ номли.

Ватан совғаси (кеч соат 7-20 минутда), **Жаноб 420** (эрталаб 11 ярим ва кундуз 4-15 минутда) — НАВОИЙ номли.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси.
Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64543
№ В. 192. Р. 02263.